

ПРЭЗІДЭНТ ЗАЦВЕРДЗІЎ СПРАВАЗДАЧУ НАЦБАНКА ЗА 2011 ГОД

Адпаведны ўказ № 234 Аляксандр Лукашэнка падпісаў 18 мая.

Гадавая справаздача змяшчае інфармацыю аб дзейнасці Нацыянальнага банка і яго фінансавую справаздачнасць.

У 2011 годзе пры нарастанні адмоўнага салёда гандлёвага балансу і перавышэнні на ўнутраным валютным рынку попыту на замежную валюту над яе прапанаваннем стварыўся наіскі на абменны курс беларускага рубля.

У такіх умовах Нацыянальны банк перайшоў да рэжыму кіравання плавання курсу нацыянальнай валюты і пачаў праводзіць строгую манетарную палітыку, што абумовіла іншую дынаміку кошту кошыка замежных валют і грашовая-кредытныя паказчыкаў, чым прагназавалася на 2011 год.

Для зніжэння інфляцыйнага ціску і стабілізацыі валютнага рынку Нацыянальны банк зрабіў больш жорсткі працэнтную і эмсійную палітыку пры дапамозе павышэння стаўкі рэфінансавання і ставак па інструментах рэгулявання ліквіднасці. У выніку банк павысілі стаўкі па крэдытах і новапрыцягнутыя рублёвых депозітах.

Манетарныя паказчыкі (рублёвая грашовая база, грашовая маса, патрабаванні банкаў да эканомікі) таксама сфарміраваліся на больш высокім

адносна прагнозу ўзроўні. З істотным перавышэннем выканані і запланаваныя параметры па нарощванні банкамі актываў і нарматыўнага капіталу.

Прынятыя Нацыянальным банкам і ўрадам стабілізацыйныя меры далі магчымасць да пачатку 2012 года скараціраваць знешнеэканамічныя дыс-прапорцыі, павялічыць золатавалютныя рэзервы, аднавіць стабільную работу валютнага і дэпазітнага рынкуаў.

Фінансавая справаздачнасць адлюстроўвае аперацыі, праведзеныя Нацыянальным банкам у 2011 годзе, і ўключае гадавы бухгалтарскі баланс, справаздачы аб прыбытку і стратах, аб змененні капіталу, аб фарміраванні і выкарыстанні фондаў, аб кіраванні долямі (акцыямі) у статутных фондах іншых арганізацый, аб расходах на ўтрыманне Нацыянальнага банка, аб выкананні каштарыса капіталных укладанняў, аб атрыманым прыбытку і яго размеркаванні.

Дакладнасць гадавога бухгалтарскага балансу Нацыянальнага банка, справаздачы аб прыбытку і стратах за 2011 год, а таксама названых справаздач пацверджана міжнароднай аўдытарскай кампаніяй — замежным таварыствам з абмежаванай адказнасцю «Эрнст энд Янг».

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ГЕАПАЛІТЫЧНЫ АГЛЯД ТЫДНЯ

14-15 мая прайшлі дзве саміты, цесна звязаныя з інтэграцыйнымі працэсамі ў розных частках свету. 14 мая ў Эр-Рыядзе прайшоў **саміт шасці краін, якія ўваходзяць у Савет супрацоўніцтва арабскіх дзяржаў Персідскага заліва (ССАДПЗ)**. Перад дзяржавамі-удзельніцамі, якія раней у сакавіку ўзгаднілі задачу па трансфармацыі рэгіянальнага блока ў канфедэрацыю, на парадку дня стаялі пытанні, звязаныя з узмацненнем інтэграцыі для пераадолення розных выклікаў (галоўным чынам у сферы беспспекі). Але саміт ССАДПЗ не ўвянчаўся поспехам: перамовы аб магчымым аб’яднанні шасці краін былі адкладзены да снежняскага пасяджэння ў Бахрэйнe. 15 мая прайшла **сеся Савета калектыўнай бяспекі АДКБ**, у якой бралі ўдзел сем краін. У адрозненне ад саміта ССАДПЗ, мерапрыемства АДКБ увянчалася поўным поспехам. У адз сустраччэ былі выказаны новыя ініцыятывы, заклікання павысіць дзеяздольнасць арганізацыі і зрабіць яе больш уплывовай сілай не толькі ў сваім рэгіёне, але і за яго межамі. Як адзначыў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, за невялікі гістарычны перыяд арганізацыя выйшла далёка за межы класічнага абароннага блока і на сучасным этапе зольная рэагаваць практычна на любыя пагрозы. Члены арганізацыі дэманструюць адзінства на міжнароднай арэне, выступаючы з агульных для ўсіх краін-удзельніц пазіцый. У дэкларацыі кіраўнікоў дзяржаў — членаў АДКБ — указана, што члены арганізацыі лічаць непрыемальнымі спробы выкарыстання мер палітычнага і эканамічнага ціску паміж дзяржавамі, маючы на ўвазе, што толькі раўнапраўны і павялічаны дыялог можа садзейнічаць урэгуляванню рознагалосся паміж імі.

Сапраўдны **скандал** разгарэўся ў сувязі з тым, што ў **каледжы Нацыянальнага абароннага ўніверсітэта ЗША** з 2004 года выкладаў курс, у рамках якога ў высокапастаўленых афіцэраў фактычна выхоўвалася нянавісць да ісламу і мусульман. І толькі ў 2012 годзе адзін з афіцэраў звярнуўся са скаргаі наконнт гэтага.

Што ж уваходзіла ў склад курса? Вышэйшы камандны састаў ЗША вучылі, што няма такога паняцця, як умераны іслам, і ім неабходна лічыць гэтую рэлігію варожай. Падпалкоўнік, які вучыў афіцэраў, звяртаўся да іх з заклікам, што цяпер самы час для ЗША зрабіць сапраўдным мэты ЗША празрыстымі для ўсіх. А заключачюцца яны ў неабходнасці барацьбы з ісламам. «Гэта, варварская ідэалогія не будзе больш успрымацца талерантна. Іслам павінен змяніцца, або мы будзем садзейнічаць яго самаразбурэнню». На думку падпалкоўніка, міжнародныя законы, якія абараняюць грамадзянскіх асоб (такія, як Жэнеўскія канвенцыі), больш не рэлевантныя. Гэта дазваляе выкарыстаць прэздэнты Дрэздэна, Токіа, Хірасімы і Нагасакі да святых гарадоў ісламу, разбурыўшы Меку і Медыну. Нагадаем, што Дрэздэн і Токіа былі разбомблены ў час Другой сусветнай вайны амерыканскімі і брытанскімі лётчыкамі з наўмысна вялізнымі авяржамі сярод мірнага насельніцтва (з няўдалым намерам запусьчаць немцаў і прымусіць іх адмовіцца ад падтрымкі Гітлера). У сваю чаргу, атамныя бомбардзіроўкі Хірасімы і Нагасакі, праведзеныя летам 1945 года ЗША супраць Японіі, былі закліканы прадэманстраваць свету вялізную моць новай амерыканскай зброі. Пікантнасць сітуацыі яшчэ і ў тым, што Мека і Медына размешчаны на тэрыторыі бліжэйшага ваеннага саюзніка ЗША ў Персідскаім заліве і асноўнай крыніцы імпартнай нафты для амерыканскай эканомікі — Саудаўскай Аравіі. Наўрад ці там будуць у захапленні ад падобнай праграмы навучанна вышэйшага афіцэрскага звяна ў амерыканскага саюзніка. Цяпер, зразумела, калі ўсе пікантныя дэталі павышэння кваліфікацыі высокапастаўленых афіцэраў у Нацыянальным абаронным універсітэце ЗША сталі даступнымі для шырокай публікі, Пентагон б’е ў зван і прыносіць прабачэнні. Але тое, што на працягу доўгіх гадоў варварскія дэталі гэтага курса ўспрыmalіся як належнае сотнімі вышэйшых афіцэраў ЗША, якія не бачылі ў ім нічога незвычайнага, многае гаворыць пра настрой сярэд іх.

Сапраўдным адкрыццём для многіх стала **інтэрв’ю міністра замежных спраў Пльвы Аўдронуса Ажубаліса**. У ім міністр суседняй для Беларусі дзяржавы, звязаная багатай гісторыяй сумеснага знаходжання ў чатырох дзяржаўных утварэннях за апошнія сем стагоддзяў, фактычна выказаўся за стварэнне альтэрнатыўнага ўрада для Беларусі, прызнаўшыся, што адправіў запіт пра гэта ў Брусель. Пры гэтым ён шчыра заявіў, што без цеснага ўзаемадзеяння з ЗША гэта немагчыма. Падставай для падобных роздумў міністра стала яго стомленасць «ад планаў па падтрымцы беларускай апазіцыі», якая (фактычна прызнаўся ён у інтэрв’ю) не апрадала надзеі ЕС па прыходу да ўлады ў Беларусі. Вядома, дзякў за шчырасць — міністр дакладна прызнаў, што Еўрасоюз планаваў ўсе гэтыя гавы і не раўнапраўнае партнёрства з Беларуссю, а падпарадкаванне яе інтарсам Захаду, з дапамогай пастаноўкі ва ўладзе сваіх людзей. Калі апазіцыя, якая аплчавалася Еўрасоюзам, непалапулярная і не здольная прыйсці да ўлады ў Беларусі ў інтарэсах ЕС, патрэбны новыя, больш адчайныя крокі, якія цалкам зневажаюць міжнароднае права, пры цеснай амерыканскай падтрымцы. Але дзе на ўсім гэтым павага да суверэнных правоў беларускай дзяржавы, якую мы пастаянна дэманструем самі да іншых дзяржаў і маем права чакаць таго ж ад сваіх суседзяў?

Сяргей КІЗІМА, загадчык кафедры міжнародных адносін Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, доктар палітычных навук

Депутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь выказваюць глыбокае спачуванне намесніку старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па заканадаўстве і судова-прававых пытаннях Лукашонак Валіянец Мікалаеўне ў сувязі з напакатаным яе вялікім горам — смерцю МАЦІ.

Страховые свидетельства ЗАО «Белнефтехстрах» по ОСГО ВТС:
BC № 85068855 — BC № 85068970; по обязательному страхованию гражданской ответственности владельцев ТС на территории государства — членое системы «Зеленая карта»:
BY/03 № 4907568 — № 4907568;
BY/03 № 4978739 — № 4978742;
квитанция 1-ой КС № 010382 — № 0103965;
КС № 3569366 — № 3569385
читайте недействительными!

ПРЫЧЫНАЙ АБВАСТРЭННЯ СІТУАЦЫІ НА «ГРАНІЦЕ» Ў МНОГІМ ПАСЛУЖЫЛА СТАЎЛЕННЕ КІРАЎНІКОЎ ДА ПАДНАЧАЛЕННЫХ

Пра гэта заявіў старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Леанід Козік, падводзячы вынікі свайго візиту на прадпрыемства, якое ён наведаў па даручэнні Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка. Аб гэтым паведамлілі карэспандэнту БЕЛТА ў прэс-службе ФПБ.

«Безумоўна, тут ёсць шэраг нявырашаных праблем. Размова, у прыватнасці, ідзе аб заробковых платах. Па шэрагу прафесій яна даволі нізкая. Гэта, вядома ж, недапушчальна на такім прадпрыемстве. Я ўпэўнены, што магчымасць павысіць зарплаты ёсць», — адзначыў ён.

«Сустракаючыся з рабочымі, я неаднаразова чуў ад іх скаргі на некаторых з кіраўнікоў структурных падраздзяленняў. Тое, як дазваляе сабе адносіцца да людзей адзін з іх, выходзіць далёка за рамкі правіл прыстойнасці. Зневажалыня і нецэнзурныя выказванні — вось яго стыль кіравання», — дадаў старшыня ФПБ.

Леанід Козік у прысутнасці працоўнага калектыву запатрабаваў ад кіраўніка прадпрыемства разабрацца са сваімі падначаленымі. «Калі ў бліжэйшы час гэтага не абуддзецца, я асабіста стаўлю гэта пытанне перад міністрам. Нікому не дазволена ў такім ключы рэзюмаўляць з людзьмі. Кіраўнік павінен быць прыкладам і дзейнічаць у рамках заканадаўства», — рэзюмоваў Леанід Козік.

Віншум калег!

20 000 нумароў «Белорусской нивы»

Сёння свет пабачыў 20-тысячны нумар газеты «Белорусская нива». Нумар, безумоўна, павінен быць нейкім адметным, а таму купляйце і чытайце! Галоўны рэдактар «Белорусской нивы» Сяргей МІХОВІЧ упэўнены, што будзе чытацца і 30-тысячны нумар «Белорусской нивы»: «Праўда, пакуль яшчэ не разлічыў дакладна, як хутка гэта абуддзецца. Можа, гадоў пры 20-30. Не думаю, што чытацкае прызнанне да таго часу пакіне нашу газету. І цяперашні, і будучы працоўны калектыў выдання проста не дазваляць гэтага зрабіць і будучь умяцоўваць дружбаў са сваімі чытачамі». З адметнай паэзіяй!

Звяздоўчы.

ДВА ВЫДАВЕЦКІЯ ДАМЫ БУДУЦЬ СТВОРАНЫ Ў БЕЛАРУСІ...

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)

Паводле слоў Алега Праляскоўскага, плануецца завяршыць работы па стварэнні выдавецкіх дамоў да канца 2012 года. Міністр перакананы, што якасць перыядычных выданняў і іх фінансавыя магчымасці толькі павялічацца ад стварэння медыя-холдынгаў. «Аб’яднанне газет — гэта звычайнае жыццё друкаваных выданняў. Увесь свет ідзе па шляху стварэння такіх буйных выдавецкіх дамоў. З іх з’яўленнем узнікае магчымасць рэдактарскага маневру: творчага і фінансавага», — лічыць Алэг Праляскоўскі.

Перад выдавецкімі дамамі, якія ствараюцца, Мініфарм мае намер паставіць яшчэ адну важную задачу — стварэнне ўсплсных магутных інтэрнэт-рэсурсаў. Згодна з прагнозамі Алега Праляскоўскага, к 2020 году папулярныя версіі газет выйдучь з уяўкю, а вось іх інтэрнэт-версіі будуць толькі развівацца. «Што датычыцца рэгіянальных выданняў, то я глыбока перакананы, што больш за адну абласную газету не трэба», — сказаў ён.

БЕЛТА.

■ Абітурыент 2012

Аляксандр ЖУК:

«ПРЭСТЫЖНЫМІ ПАДЧЫНІ ТАЦЬ ТЫЯ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ, ЯКІЯ ПАТРЭБНЫ ЭКАНОМІЧЫ»

Падчас сёлетняй прыёмнай кампаніі мадэльную апрабавую аўтаматызаванай сістэмы падачы заяў і залічэння ў «віртуальны рэжыме» плануецца правесці на базе 7 ВНУ. Пра гэта на нарадзе з адказнымі сакратарамі прыёмных камісій вышэйшых навучальных устаноў паведаміў першы намеснік міністра адукацыі Аляксандр ЖУК.

Паводле слоў Аляксандра Жука, у апрабавці будуць задзейнічаны БНТУ, БДУІР, Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт, Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны і Паліцкі дзяржаўны ўніверсітэт. У перады падачы дакументаў абітурыентам, якія падаюць заявы ў вышэйпералічаныя ВНУ на дзённую бюджэтную форму навучанння на шэраг эканамічных і тэхніка-тэхналагічных спецыяльнасцяў, будзе прапанавана прайсці анкетаванне і ўказаць у анкеце ў парадку прыярытэтнасці пільны варыянтнаў іх залічэння: першую прыярытэтную спецыяльнасць, другую, трыцюю і г.д. Усе звесткі анкетавання будуць затым перададзеныя ў БДУІР для іх далейшай апрацоўкі і аналізу вынікаў «віртуальнага залічэння».

Аляксандр Жук расказаў, што летас на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі быў праведзены ўсперымент па электронным залічэнні. У рамках эксперымента конкурс праводзіўся не па асобных спецыяльнасцях, а па групе спецыяльнасцяў тэхніка-тэхналагічнага профілю:

— Аналіз вынікаў паказаў, што такі падыход дазволіў залічыць у ВНУ ўсіх абітурыентаў з высокім узроўнем падрыхтоўкі. Разам з тым выбраны алгарытм камп’ютарнага размеркавання па спецыяльнасцях меў істотныя хібы з-за наяўнасці асобнага конкурсу для абітурыентаў з горада і сельскай мясцовасці, наяўнасці ў асобных катэгорыі абітурыентаў ільгот пры залічэнні і гэтак далей. У выніку некаторыя абітурыенты аказаліся залічаныя не на тыя спецыяльнасці, якія яны ўказвалі ў прыярытэтах. Распрацоўшчыкі дапрацавалі

Разам з тым, Алэг Праляскоўскі лічыць, што няма неабходнасці ў аб’яднанні раённых газет.

«Калі газета становіцца мікрэбнай, яна адходзіць ад надзённых праблем людзей, а раённая газета каштоўная тым, што яна побач з чалавекам», — лічыць ён. Развіццё інтэрнэт-версіі таксама з’яўляецца адной з найважнейшых задач раённых выданняў. Асабліва гэта важна ва умовах, калі газеты выходзяць два-тры разы на тыдзень. Міністр лічыць, што ў папулярных версіях павінны прысутнічаць буйныя журналісцкія матэрыялы: аналітыка, каментарыі, а вось інтэрнэт-старонкі неабходна аддаваць бiгучым навінам, якія адбываюцца кожны дзень.

Алэг Праляскоўскі таксама адзначыў, што дзяржава падтрымлівала і будзе падтрымліваць сродкі масавай інфармацыі. «Такім чынам дзяржава садзейнічае рэалізацыі канстытуцыйнага права грамадзян на атрыманне інфармацыі», — падкрэсліў ён.

БЕЛТА.

НА СТАЛІЧНЫМ РЫНКУ ЖЫЛЛЯ — МАКСІМАЛЬНАЯ ПРАПАНОВА

Пра тэндэнцыі на другасным рынку жыллёвай нерухомасці карэспандэнту «Звязды» расказвае наш эксперт — **старшыня савета Беларускай асацыяцыі «Нерухомасць», дырэктар агенцтва нерухомасці «БелПН» Мікалай ПРАСТАЛУПАЎ.**

У другой палове гэтай вясны вялікая колькасць сталічных чаргавоў, якім не «свецціць» атрыманне льготных жыллёвых крэдытаў, пачала ўжо больш актыўна шукаць іншыя варыянты па паляпшэнні ўласных жыллёвых умоў. Праўда, актыўнасць назіраецца на рынку толькі істотным павелічэннем колькасці прадаўцоў кватэр. Услед за гэтай тэндэнцыяй спецыялісты чакаюць на рынку і масавага пакупніка...

СФАРМІРАВАЛАСЯ МАКСІМАЛЬНАЯ ПРАПАНОВА ЗА АПОШНІЯ ТРЫ ГАДЫ

Паводле інфармацыі нашага эксперта, у другой палове мая на другасным рынку сталіцы адзначаецца максімальная прапанава ўсіх відаў жыллёвых аб’ектаў. **Адначасова прапануецца на продаж 7300 кватэр, каля 200 асобных пакояў і прыкладна 4000 катэджаў і прыватных дамоў у горадзе і прыгарадзе.** Такая тэндэнцыя да павелічэння прапаноў у сталіцы назіраецца ўпершыню за апошнія год-паўтара, калі краіна жыла ва ўмовах валютна-эканамічнага крызісу. Цяпер людзі зразумелі, што жыццё працягваецца і жыллёвыя ўмовы трэба паляпшаць ужо самастойна. А вось каб набыць ці пабудаваць больш прасторнае жыллё, трэба спачатку прадаць сваё маленькае. Зараз на другасным рынку сталічнага жылля назіраецца крыху парадаксальная сітуацыя, калі прадаўцоў шмат, а рэальных пакупнікоў — на мінімальным стабільным узроўні.

Справа ў тым, што частка келівы ўладальнікаў старога жылля вырашыла прадаць свае кватэры на другасным рынку сталіцы па цэнах, якія ў межах 1250—1300 долараў за квадратны метр і пабудаваць новае жыллё па лініі долевага будаўніцтва па кошце жыллёвага квадрата не даражэй за тысячу долараў ці крыху больш. Такая своеасабівая жыллёвая ракіроўка патэнцыяльна магчымая, застаецца толькі дакачацца рэальных пакупнікоў з грашыма.

ІСНУЕ ВЯЛІКІ ВЫБАР МАЛЕНЬКІХ КВАТЭР

І сапраўды, у маі на другасным рынак трапіла даволі шмат аднапакаёвых і двухпакаёвых кватэр невялікай плошчы. Наш эксперт адзначае, што часам у продажы з’яўляюцца аднапакаёвыя кватэры па кошце нават 30—35 тысяч долараў. Такія кватэры плошчай да 30 квадратных метраў маюць невялікія жылыя пакойчыкі каля 12 «квадратаў» у старых пяціпаверховых дамах на крайніх паверхх. Цяпер на рынку існуе вялікі выбар і крыху большых па плошчы «хрушчовак» плошчай да 35 квадратных метраў, кошт якіх ужо вагаецца ад 36 да 45 тысяч долараў. Стандартныя аднапакаёвыя кватэры плошчай да 42 квадратных метраў у дзевяціпаверховых панэльных дамах прапануюцца пакупнікам па цэнах да 50 тысяч долараў. А цэны аднапакаёвыя кватэры коштам

даражэй за 55 тысяч долараў рэальным попытам не дарагаюцца.

Магчыма знайсці на другасным рынку сталіцы і танняя двухпакаёвыя кватэры. «Хрушчоўкі» агульнай плошчай да 38—42 квадратных метраў прапануюцца за 40—45 тысяч долараў. Праўда, па такім кошце магчыма набыць толькі «слабенькія» па якасці кватэры ў старых пяціпаверхоўках на крайніх паверхах. Крыху лепшыя двухпакаёўкі падобнай плошчы каштуюць ужо ад 46 да 50 тысяч долараў. Стандартныя двухпакаёвыя кватэры ў дзевяціпаверховых дамах маюць цэннік ад 52 да 65 тысяч долараў.

Згодна са статыстыкай інфармацыйнага каталога «Нерухомасць Беларусі», сярэдні кошт квадратнага метра адна-і двухпакаёвых кватэр практычна зраўнаўся і складае 1340—1370 долараў. Аднак, як адзначае наш эксперт Мікалай Прасталупаў, пры рэальным продажы пакупнікі цікавяцца такімі кватэрамі, калі квадратны метр агульнай плошчы прапануецца не больш за 1200—1250 долараў.

Згодна са статыстыкай інфармацыйнага каталога «Нерухомасць Беларусі», сярэдні кошт квадратнага метра адна-і двухпакаёвых кватэр практычна зраўнаўся і складае 1340—1370 долараў. Аднак, як адзначае наш эксперт Мікалай Прасталупаў, пры рэальным продажы пакупнікі цікавяцца такімі кватэрамі, калі квадратны метр агульнай плошчы прапануецца не больш за 1200—1250 долараў.

ДА ВОСЕНІ ЖЫЛЁЕ ДАРАЖЭЦЬ НЕ БУДЗЕ

Прыкладна два месяцы таму Мікалай Прасталупаў ужо прагназаваў цэнавыя тэндэнцыі на другасным рынку сталічнай жыллёвай нерухомасці. Спецыялісты тады разлічалі, што на рынку будучь дзейнічаць выключна эканамічныя правілы фарміравання цэн у сувязі са змянненнем аб’ёмаў попыту і прапановы. Так

Сяргей КУРКАЧ.

УВОДЗЯЦЦА АБМЕЖАВАННІ НА ДАРОГАХ

З 20 мая на рэспубліканскіх дарогах будучь дзейнічаць часовыя абмежаванні нагрузак на летні перыяд. Як паведамліў ў дэпартамент «Белаўтадар» Мінтранса, з 20 мая па 31 жніўня ў дзённым час сутак — з 11 да 21 гадзіны — пры тэмпературы паветра звыш 25 градусаў абмяжоўваецца рух транспартных сродкаў з нагрузкай на адзіночную вась больш за 6 тон па рэспубліканскіх дарогах з асфальтабетонным пакрыццём. Рух названага аўтатранспарту дазволены ў начны час — з 21 гадзіны вечара да 11 гадзін раніцы.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЯК МАХЛЯР ВІЗЫ «АДКРЫВАЎ»

Крымінальная справа па артыкуле «Махлярства» заведзена ў дачыненні 25-гадовага гродзенца, які «адкрываў» замежныя візы, паведамляе аддзяленне інфармацыі і грамадскі сувязяў УУС Гродзенскага аблвыканкама.

Аб’яву аб садзейнічанні ў іх атрыманні ён размясціў на форуме, і ахвотныя не прымусілі сябе доўга чакаць. «Адкрываліся» візы за невялікі грошы... на кватэры зямлянсінка. Акрамя таго, прапаноўваліся кантракты на працу ў Іспаніі. Усе дакументы вырабляліся пры дапамозе графічных рэдактараў на камп’ютары, пасля чаго раздрукоўваліся на звычайнай паперы і ўклейваліся ў пашпарт. Работа была вельмі тапорнай, аднак удзячныя кліенты падману не заўважлі. І добра яшчэ, што ніхто з іх не спрабаваў выехаць за мяжу, бо пры яе перасячэнні ўзніклі б вельмі сур’ёзныя непрыемнасці.

У адным з апошніх выпадкаў ад трох чалавек махляр атрымаў каля двух тысяч долараў. Падчас воёўскай у яго канфіскавалі камп’ютарную тэхніку, электронныя ношыбыт, некалькі пашпартаў з «ліпавымі» візамі, а таксама 15 тысяч фальшывых еўра, якія былі таксама выраблены па месцы жыхарства.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

А ГОРАД НЕ РАДЫ ТАКІМ «ЖЫХАРАМ»...

Гадзюкі сёлета надта распладзіліся і сталі часта сустракацца ў Мінску і ў ваколіцах. Такая пагалоaska пайшла пасля першых выпадкаў укусаў. Людзі сцвярджаюць, што бачылі ядавітых паўзуноў у парку на вуліцы Філімонава, у Драздах і побач з Мінскім морам.

Каб даведацца, наколькі праўдзівая сітуацыя, «Звязда» звярнулася ў Навукова-практычны цэнтр Нацыянальнай акадэміі навук па біярсурсах. Ці сапраўды варта так баяцца гадзюк? Як палтумачылі спецыялісты, пра рэзкае павелічэнне папуляцыі гэтых змей вакол Мінска гаварыць нельга. А актыўна выплаўваюць са сваіх укрыццў гадзюкі таму, што акурат на гэты час прыпадае перыяд іх размнажэння. Пацярпець давядзецца недзе месяц-паўтара. Прыкладна за такі час гадзюкі крыху супакояцца і схаваюцца ад людскіх вачэй. Але, трэба сказаць, нязручнасцяў у блізім з горадам існаваннем змей не бачаць. Яны адаптуюцца да новых умоў. У тым, што гадзюк сёння можна пабачыць у гарадскіх паркахвых зонах, няма нічога здзіўнага. Жыць там ім наштаат зручнай, чым у раскапаных кар’ерах і на вуліцах, якіх шмат вакол Мінска.

Ганна ГАРУСТОВІЧ.

МАЛАНКА СТАЛА ПРЫЧЫНАЙ ПАЖАРАЎ

Удзень у Ельску ў мікрараёне «Фабрычны» па вуліцы Сонечная загарэўся хлэў, што належаў работніку мясцовай мазлёвай фабрыкі.

Да прыбыцця падраздзяленняў МНС яго тушылі самі месцічы. Пры гэтым пацярпеў грамадар домаўладдання, які атрымаў апёк кісці рукі. Медыкі аказалі пацярпеламу дапамогу прама на месцы, без шпіталізацыі. Пажар знішчыў дах хлыва. Праз некалькі гадзін відэаочка паведаміў пра загаранне гаража ў Любані па вуліцы Брагіна. Збудаванне належала ветэрынарнай станцыі. Да прыбыцця пажарных гра

ПАШТОЎКІ КРОЧАЦЬ ПА СВЕЦЕ

Пасткросінг — гэта гармонія паштовай сувязі і інтэрнэту. Новае хобі становіцца вельмі папулярным у свеце і ў Беларусі.

І хто там песімістычна кажа, што традыцыйныя віды сувязі адміраюць? Яны проста інтэгруюцца ў новыя сродкі камунікацыі. Пасткросінг, альбо абмен паштоўкамі, — гэта модная і цікавая справа. Сэнс гэтага міжнароднага праекта ў тым, каб даслаць паштоўку і атрымаць іншую паштоўку ад незнаёмага чалавека.

Намеснік дырэктара Магілёўскага філіяла «Белпошты» Галіна МАРЧАНКА паказвае стос паштовак. Гэта яе скарб: каля трох дзясяткаў атрыманых за няпоўныя паўгода паштовак з Расіі, Украіны, ЗША, Канады, Нідэрландаў, Фінляндыі, Тайваня, Кітая, Сінгапура і шмат якіх іншых краін.

— Даведалася пра пасткросінг з сайта «Белпошты» і вырашыла паспрабаваць. Я ў захапленні!

Гэта сапраўдныя паштоўкі-вандруныцы — не дзе пакаменчаць, не дзе запіскаць, а прыходзяць з усяго свету. Вось паштоўка з Сінгапура з невялікім комікам пра суседзяў: адрасат піша, што ў іх краіне людзі жывуць у малых памішанках, таму асоба суседа мае вялікае значэнне ў жыцці простага сінгапура. Паштоўка заклікае ўсіх людзей быць добрымі суседзямі!

Наступная паштоўка вылучаецца незвычайнай колькасцю «а» з двюма кропкамі ўверсе, у якіх адразу пазнаецца фінская мова. На фота мужчыны са снежнага берага кідаюцца ў лядзяную палонку, вельмі па-фінску.

Паштоўка з Астрахані знаёміць з манастырской царквой, якая — што незвычайна для праваслаўнай архітэктуры — звонку распісана яркімі фарбамі ў дадатак да асноўнага белага колеру. Такі сонечны выгляд будынка кантрастуе з шэрай снежнай кашай на дарозе.

Паштоўка з Іспаніі — у чорна-белым выкананні. Гэта танец «фламенка». Адрасат піша, што танцоры за невялікі час павінны прадэманстраваць многія папучыці: страцце, гнеў, сум, боль.

Адна з самых любімых паштовак Марчанкі прыйшла з Тайваня. Неверагодны пейзаж! Месяц, дзе сто гадоў таму японцы пабудавалі адзіную ў свеце высакагорную чыгунку. Туман (альбо аблокі) паміж пагоркаў, і лісты дрэва чырванюць пад праменямі ўзыходзячага сонца.

Паштоўка з Арызоны радуе фона прыгожым зялёным кактусам на фоне пустыні. У паштоўцы з Санкт-Пецярбурга, на якой від горада з надпісам «Горад-герой

Ленінград», скардзяцца на зімовыя мінус 20. «Я памятаю, што ў нас на той момант было 25 градусаў марозу», — усміхаецца Галіна Марчанка.

Для таго, каб займацца пасткросінгам, трэба мець камп'ютар і паштовую скрыню.

Спачатку — рэгістрацыя на www.postcrossing.com. Сайт працуе на англійскай мове: праўда, тут дастаткова мінімальныя ведаў, школьнай базы. Адрас, на які трэба адправіць паштоўку, выдаецца сістэмай. Яна таксама сочыць за балансам паміж адпраўленымі і атрыманымі паштоўкамі, каб колькасці былі прыблізна роўнымі.

Невялікую суму грошай выдаткуе на набыванне паштовак і марак. Марка, паводле цяперашніх тарафаў «Белпошты», каштуе 1300 ці 1900 рублёў.

У пасткросінгу выкарыстоўваюцца класічныя паштоўкі: яны дасягаюцца без канверта, маюць маліонка на адным баку і тэкст, адрас і марку — на другім. Але здараюцца і выключаныя, кажа Галіна:

— Мне разам з паштоўкай з расійскага горада Кірава прыйшоў ліст, дзе 15-гадовай Ільі, ліцэіст і гаспадар ката і сабакі, раскажаў, што яго гораду болей за 600 гадоў. Чытаю: «Ён вельмі прыгожы, асабліва ўзімку і ўлетку, але вясной і восенню заста ператвараецца ў вялікую гурбу гразі і смечта. Але я ўсё роўна люблю яго і не збіраюся з'яжджаць адсюль надоўга».

Так што, нягледзячы на эру сацыяль-

ных сетак і стасункаў з дапамогай смайлікаў, пасткросінг папулярны і ў падлеткаў. Калі шчыра, то сярэд жэанчын аматараў пасткросінгу ў некалькі разоў болей, чым сярэд мужчын. Але, гаворыць Галіна, з цягам часу ўсё часцей сярэд яе адрасатаў трапляюцца прадстаўнікі моцнай паловы чалавецтва.

— Таксама хачу абмяняцца паштоўкамі! — шчыра сказала я. І аказалася, усё даволі проста: пасля рэгістрацыі на сайце мае пляч паштовак пачалі сваю вандрунку па свеце: адправіліся ў Расію, ЗША, Канаду, Фінляндыю і Германію.

— Бываюць і збоі: напрыклад, мая паштоўка ў Латвію ідзе ўжо больш за 40 дзён, — папярэдзіла Галіна. — Ну не таму ж, што я напісала яе па-руску?!

Спачатку дазваляецца даслаць пляч карткаў, потым гэтая колькасць павялічваецца. Атрыманніцы паштоўкі рэгіструюцца на сайце з дапамогай кода: для беларускіх паштовак ён пачынаецца з ВУ. Самае галоўнае — не забываць яго пазначыць на паштоўцы. Акрамя адраса, можна напісаць некалькі слоў — пра сябе і месца жыхарства, пра свой дзень, пра вывае на паштоўцы. Некаторыя просяць, напрыклад, напісаць любімае выказванне вядомага чалавека, але найбольш пажаданню дачытацца выгляду паштовак.

Таму ў Галіны Марчанкі ёсць і іншы стос — гэта беларускія паштоўкі. Вельмі папулярныя архітэктурныя помнікі Беларусі, рамбасты, краязьвіды і гарадскія замалюўкі, флора і фаўна Беларусі, а таксама карціны з фонду Нацыянальнага мастацкага музея.

Прыдумай пасткросінг партугалец у 2005 годзе, і сёння ў праекце бяруць удзел больш за 320 тысяч чалавек з 206 краін свету. Больш за 11 мільянаў паштовак было дастаўлена адрасатам, цяпер яшчэ вандруюць па свеце 400 тысяч паштовак.

— Гэта новая серыя з карцінамі хоць і адрозніваецца нейкімі цёмнымі насычанымі фарбамі, тым не менш пакадае вельмі добрае уражанне ў замежжы: яны неаднойчы выстаўляліся на сайце як любімыя, — каментуе Галіна.

Кожны ўдзельнік праекта піша свае пажаданні, якую паштоўку яму было б найбольш прыемна атрымаць: некаму патрэбны мультыяныя героі для сына, іншаму — прыгажуня Мерылін Манро, а трэцяя цікавіцца картамі. Якім апаінае пажаданне Галіне удалося задаволіць: яна сама зрабіла паштоўку з картай Магілёўскай губерні XIX стагоддзя. Як патрэбіць сваёй справы, хоча атрымаць выявы... з паштовымі скрынкамі, але пакуль яшчэ надзеі на гэта не спраўдзіліся.

— Я чакаю паштоўкі з неапрывілавацы, — прызнаецца Галіна. — Апошнія дзве паштоўкі літаральна днямі прыйшлі з ЗША і Канады. Але дагэтуль два з паловай тыдні нічога не было, і я вельмі засмучалася: «Чаму мне ніхто не піша?» А калі дастала са скрыні паштоўку, была такая ішчаслівая. Калі ж першым іх дастае муж, ён часам прымушае мяне танцаваць!

Калі ў вашу паштоўку скрыню ўжо даўно нічога не трапляла, акрамя рахункаў, рэкламы і газет, то самы час заняцца пасткросінгам. Гэта верне забытае дзіцячае папучыц чакання вестак ад сяброў: трымаць у руцэ сапраўдную паштоўку з далёкага кутка свету вельмі прыемна.

— Пошта вельмі зацікаўлена ў развіцці пасткросінгу, — кажуць супрацоўнікі «Белпошты».

У Беларусі, паводле Вікіпедыі, сёння больш за 8 тысяч аматараў пасткросінгу. Сама Галіна далучыла да гэтай справы калегу — начальніка аддзела маркетынгу Магілёўскага філіяла «Белпошты» Вольгу Яроміну, і яна цяпер таксама аматарка сучаснага паштовага праекта.

— Гэта не проста забава, сродак стасункаў з людзьмі па ўсім свеце і пашырэння круглагадзі, — гаворыць Галіна Марчанка. — Да таго ж, гэта прыгожа, цікава, стыльна і прыносіць шмат станоўчых эмоцый.

Ілона ІВАНОВА.

Творчае падарожжа

НА ГРОДЗЕНШЧЫНУ — ЗА НАТХНЕННЕМ!

Здаўна славіцца гродзенская зямля добрым ураджаем. Што ніколі не здзіўляе: першае, што радзе вока, калі прыязджаеш у гэты край, — дагледжаныя палі, быццам пад лінейку вымераныя палеткі. Чыстыя вузкія вулачкі так і клічуць да падножжа замкаў, дамоў-музэяў Багдановіча і Ажэшкі, вабіць любі Нёман... Багаты на падазеі і гістарычныя постаці край! Унікальны куточак зямлі!

Асабліва адчулі гэта беларускія пісьменнікі, якія днямі пабывалі ў рамках прэс-тура на Гродзеншчыне.

— Кожны рэгіён адметны павойму, — расказала старшыня Гродзенскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Людміла Кебіч. — Празаікі і паэты павінны адлюстраваць у сваіх творах гэтую прыгажосць, узгадаць і расказаць чытачам пра значны для кожнага краю постаці.

А тое, што таленавітых людзей на Гродзеншчыне нямаюць, пацвердзіў старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра, які сустраўся з пісьменніцай дэлегацыяй. Ён упэўнены, што хутка мы пачнем і новыя імёны маладых кіраўнікоў сельскіх гаспадарак.

Закранулі пісьменнікі і пытанне будаўніцтва Нёманскай ГРЭС.

— Пры функцыянаванні Нёманскай ГРЭС будзе затоплена каля 2 гектараў зямлі, якая мала выкарыстоўваецца, — паведаміў старшыня аблвыканкама. — Асабіста я супраць гэтага будаўніцтва па эканамічных прычынах. Ці патрэбна трыццаць стальных грошай за 17 мегават электраэнергіі, якую будзе вырабляваць ГРЭС? Танней і больш мэтазгодна ўцаліць у кватэрах і ўстаноўках сцены, паставіць новыя вокны.

Абмяркоўвалі таксама пытанні сельскай гаспадаркі і прамысловасці, кансервацыі і рэканструкцыі гістарычных помнікаў Гродзенскай вобласці.

Народны ансамбль песні і танца «Ніва» Верцляшкаўскага цэнтру культуры і вольнага часу сустракае беларускіх пісьменнікаў на Гродзеншчыне.

«Самагонны» дызель

Супрацоўнікі міліцыі ў дызель-цягніку Маладзечна — Палацк затрымалі непрацоўчага жыхара Палацка, які вёз 40 літраў самагону. Самапальная «вогненна вада» была разліта ў пяцілітровы ёмістасці. А ў Віцебску супрацоўнікі міліцыі дома ў непрацоўчага мужчыны канфіскавалі шэсць літраў спіртвайной вадкасці. У дачыненні да затрыманага быў складзены адміністрацыйны пратакол. Жыхар Докшыцкага раёна з вёскі Круляўшчызна «папаўся» на продажы віна, якім гандляваў дома.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Небяспека

ПАЖАР УЧЫНІЎ ХАЛАДЗІЛЬНІК

Ранкам скрозь сон 38-гадовая жыхарка вёскі Таркачы Дзятлаўскага раёна пачула сігнал аўтаапаннага пажарнага апарата. Забраўшы дачок 16-ці і 13-ці гадоў (сужэнец быў на працы), гаспадыня пакінула задымлены дом.

Калі ў 5.27 на месца выкліку прыйшлі падраздзяленні МНС, дах драўлянага жылга гарэў адкрытым полымем. На ліквідацыю загарання спатрэбілася каля паўгадзіны. Агонь паспеў знішчыць дах дома, пашкодзіць перакрыцці, сцены і маёмасць унутры. Мяркуюцца, што прычынай пажару стала кароткае замыканне электраправодкі халадзільніка.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЦІ БУДЗЕ ДАСПАДОБЫ БЕЛАРУСАМ АЙЧЫННАЯ ЦВІЛЬ?

Яна цяпер ёсць у сыры. Навінка ад беларускіх вытворцаў, сыр з цвілію пад назвай «Рафкорці», з'явіўся на прылавках крам. Цікава, бо сыр такога кшталту лічачы стравой для гурманаў і надзвычай складаная ў плане прыгатавання. Пра асаблівасці беларускай сырнай цвілі карэспандэнту «Звязды» раскажаў дырэктар Нарачанскага філіяла Маладзечанскага малочнага камбіната Сяргей КРУГЛІК:

— На базе нашага прадпрыемства толькі рэалізавалі распрацоўку навукова-інстытута мяса-малочнай прамысловасці. Зараз намагамся заваяваць сваёй папулярнасцю. Паколькі прадукцыя новая, з крамамі часам узнікаюць праблемы: даводзіцца доўга тлумачыць, што ж гэта за дзіва такое — беларускі сыр з цвілію. Пастаўляем «Рафкорці» пакуль што толькі для айчынных гандлю. Цікава, да гэтага сыру праявілі ў Расіі, але «Рафкорці» мае надойгі тэрмін прыдатнасці, 15-20 сутак, таму далёка яго везці можна будзе толькі пасля таго, як гэты тэрмін падоўжач. Крыху зменіцца прыціп упакуюкі, санітарныя службы пацвердзяць магчымасць больш доўгага захавання. Усе неабходныя дакументы для гэтага ўжо падзены.

Вядомы ва ўсім свеце гатунак сыру «Рафкорці», асацыяцыя з назвай якога выклікае новы беларускі прадукт, робіцца толькі з авечкага малака, выспявае каля трох месяцаў у спецыяльных вапнавых пячорах, дзе прахалодна і вільготна, а каб «занесці» ў сыр цвіль, яго пратываюць доўгімі іголкамі, на якіх ёсць споры. Цікава, з чаго ж зроблены «Рафкорці»?

— Гэты сыр гатуецца з каровінага

Фота БЕЛТА

малака, як і большасць сыроў з блакітнай цвілію, — патлумачыў Сяргей Круглік. — А выспявае ён не менш чым 60 сутак. Вядома, адрозніваецца ад «Рафкорці». Можна сказаць, што гэта новы самадастатковы рэцэпт.

Зараз кілаграм «Рафкорці» ў Мінску каштуе прыкладна 130—140 тысяч

рублёў. На прадпрыемстве кажуць, што тэхнічная магчымасць дазваляе выпускаць 1,5 тоны сыру за суткі. Пакуль што гэтага дастаткова, бо належыць паназіраць, ці прыйдзецца даспадобы беларусам айчыны аналаг вядомага далаітэсу.

Ганна ГАРУСТОВІЧ.

ВАЛЮТУ ЎКРАЎ У ЦЯГНІКУ

Ноччу ў плацкартным вагоне цягніка Санкт-Пецярбург — Днепрапятроўск злодзеі украў з-пад падушкі ў пасажыра, які спаў, барсетку, у якой знаходзілася 1000 расійскіх рублёў, мабільны тэлефон і асабістыя дакументы. Калі крмінальнага пасажыра затрымалі, высветлілася, што ён ужо другі год адшукваецца Пастаўскім раённым аддзелам унутраных спраў як даўжнік на справах аб кампенсацыі шкоды на карысць грамадзян. Таксама было ўстаноўлена, што гэты мужчына 1975 года нараджэння фактычна бяздомны, раней судзімы за крадзеж.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

БРАКАНЬЕРСКАЯ АРСЕНАЛЫ

Фактамі незаконнай здабычы рыбы, на жаль, не здзіўш. Уражваюць часам «арсеналы» парушальнікаў, якімі тыя вядуць свой «прамысел». Так, работнікі Гарадоцкай міжрайінспекцыі на возеры затрымалі двух непрацоўчых, якія здабывалі рыбу стаўнымі сеткамі. Апошніх у браканьераў было ажно 10 даўжынёй 420 метраў. Шкода ад іх «рыбалкі» складала амаль 17 мільянаў рублёў. Яшчэ больш «адзначыліся» бацька з сынам, якія на вадаёме ў Кобрынскім раёне здабывалі рыбу 15 сеткамі даўжынёй 502 метры. Работнікі Брэсцкіх абласной і мікраёнальнай інспекцыі ацанілі нанесеную прыродзе шкоду ў 30,5 мільёна рублёў. Уловы і сеткі канфіскаваныя, браканьераў чакае крмінальная адказнасць.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРАДПРЫМАЛЬНЫЯ ЛЮДЗІ

Сёлета на Віцебшчыне супрацоўнікамі падатковай інспекцыі было выяўлена больш за 30 фактаў ажыццяўлення незаконных перавозак пасажыраў. Апошніх абслугоўвалі прадпрымальныя людзі, якія не мелі абавязковай дзяржаўнай рэгістрацыі. На пляч з іх склапі пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэнні. На аўта транспартныя сродкі быў накладзены штраф.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

«ГАРАЧЫ» 287 17 41

КОТ — НЕ САБАКА. НАВОШТА ЯГО РЕГІСТРАВАЦЬ?

Ад жыхаркі са сталічнага мікрараёна Каменная Горка паступіла пытанне адносна рэгістрацыі хатняга гадаванца — ката.

— Пачулі, што трэба гэта рабіць. А навошта, патлумачце? Гэта ж не сабака. Дык ці абавязковая такая працэдура? — прасілі нас адказаць на пытанні.

Рэдакцыя па чарзе звярнулася да спецыялістаў ЖЭС-128, разлікова-даведчага цэнтру і ЖРЭА №2 Фрунзенскага раёна сталіцы. У выніку можам паведаміць на запят наступнае. Існуюць Правілы ўтрымання хатніх сабак, кату, а таксама адлову бадзяхных жывёл у населеных пунктах Рэспублікі Беларусі. Спасылочна на іх, нам распавялі, што, калі ў кватэры пражывае толькі адзін кот, яго рэгістраваць не абавязкова, хіба калі толькі добраахотна, для бяспекі жывёлы. Калі ж хатні гадаванцаў больш за два — працэдура абавязковая. Пры рэгістрацыі ў тым ліку і кату ў удадальніка выдаецца рэгістрацый-

нае пасведчанне і жэтон устаноўленага ўзору, які павінен быць пастаянна прымацаваным да ашыініку жывёлы.

— На жэтон ёсць нумар, які зарэгістраваны ў ЖЭСе па месцы «прапіскі» ката. Калі, скажам, гадаванец збяжыць і яго знойдуць у іншым раёне, па нумары будзе проста вылічыць удадальнікаў і паведаміць ім пра знаходку, — казалі нам. — Бадзяхныя сабакі, каты, у тым ліку з ашыінікамі, жэтонамі і ў намордніках, падлягаюць адлову. Адлоўленыя жывёлы, што маюць рэгістрацыйныя жэтоны, утрымліваюцца на працягу пяці сутак у спецыяльна адведзеных і абсталаваных месцах.

Арганізацыі, якія вядуць рэгістрацыю сабак, кату ў абавязаны азнаёміць пад роспіс іх удадальнікаў з вышэйназванымі Правіламі, а таксама санітарнымі і ветэрынарнымі правіламі. У прыватнасці, нагадалі спецыялісты, катам таксама трэба рабіць прышчэпкі супраць саленства.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Фота ЗІНЬКО

У 23-ці раз творчы старт узяў на паэтычнай Стаўбудоўшчыне штогадовае рэгіянальнае конкурснае музыкантаў «Сымон-музыка», які сёлета прывесчаны 130-годдзю з дня нараджэння нашага вялікага песняра Якуба Коласа. На музычнае спаборніцтва фэст сабраў 60 музычных калектываў-канкурсантаў, якія ўсцешча слых прыдзірлівага журы ігры на баяне, гітары, цымбалах, духавых інструментах.

Ніхто не ведае, адкуль плыве святло. Магчыма, льецца з вышыні бясконцай. Чаму ж, калі ў змярах знікне сонца, з табою мне усё адно — відно?

Ніхто не ведае, адкуль злятае змрок. Калі цябе расстанне забірае — Хай нават сонца ў нябёсах ззяе, Усё зацямрэнне адзіноты цмок.

Ніхто не ведае, адкуль лятаць вятры. Уносячы, як лісце, дні і ночы. Сіцхаюць ліхавет і грамы, Калі ў натоўпе бачу твае вочы.

■ Прыйёмная кампанія-2012

Не пашчасціла з паступленнем у ВНУ?

...запасны аэрадром — сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы

Table with 4 columns: Шкала, Балы, Шкала, Балы. Rows show scores for various subjects like '100-бальная шкала' and '10-бальная шкала'.

Ці можна стаць студэнтам ВНУ, маючы ўсяго некалькі балаў у сертыфікаце ЦТ? Цярозы розум падказвае, што гэта наўрад ці магчыма. Аднак пасля адмены ў 2008 годзе «ніжняй мяжы» тэарэтычна ў ВНУ змаглі паступаць усе ахвотныя, якія набралі на ЦТ 1 бал і больш. І (для прыкладу, у БНТУ) на платнае навучанне былі залічаны летас абітурыенты, якія мелі ў сертыфікаце ЦТ па фізіцы (гэта профільны прадмет) усяго 1 бал. Аналагічная карціна назіралася і на некаторых спецыяльнасцях у іншых ВНУ. Так чынам, вышэйшая адукацыя мела ўсе шанцы стаць не проста масавай, а ўсеагульнай. Менавіта з гэтай прычыны і было вырашана вярнуць ніжні бар'ер.

І вось днямі стала вядома, што падчас прыйёмнай кампаніі будучы дзеі школы пераводу балаў ЦТ у дзесяцібальную шкалу ацэньвання: для тых, хто паступае ў ВНУ, і для абітурыентаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў. Абітурыентам ССНУ, так бы мовіць, моцна пашанцавала: фактычна для іх паступленне ніякіх перашкод па-ранейшаму няма, паколькі ў пераводнай шкале для асоб, якія прэтэндуюць на атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі, адмоўны адзнакі адсутнічаюць. Атрыманні на централизованым тэсціраванні 1-4 балы адпавядаюць адзнакам 2,1 па 10-бальнай шкале, а незадавальняючай, нагадаем, лічыцца адзнака 2,0 бала.

А пры паступленні ў ВНУ не змогуць удзельнічаць у конкурсе абітурыенты, якія набяруць на централизованым тэсціраванні ад 1 да 6 балаў. «У пераводзе на 10-баль-

ную шкалу гэта будзе незадавальняючай адзнака — 2,0, — удакладнілі ў прэс-службе Міністэрства адукацыі, — а згодна з Правіламі прыйёму ў ВНУ, з такім вынікам да ўдзелу ў конкурсе на ўсе формы атрымання адукацыі абітурыенты не дапускаюцца».

Варта нагадаць, што ў школе ўсе адзнакі ад 1 да 10 балаў лічацца станоўчымі. Але ж ці можна з «двойкамі» ці «тройкамі» па профільных дысцыплінах асвойваць праграму вышэйшай школы? У ВНУ не ўтойваюць, што нярэдка ўжо пасля першай зімовай сесіі колькасць адлічаных ідзе на сотні... Між іншым, многія прадстаўнікі вышэйшай школы лічаць, што і 7 балаў у сертыфікаце па профільным прадмеце — гэта вельмі мала для таго, каб іх уладальнік мог прэтэндаваць на атрыманне дыплама ВНУ.

Надзея НІКАЛАЕВА

«ЛІДСКАЕ ПІВА» ЭФЕКТАЎНА ВЫКАРЫСТАЛА 40 МЛН ЕЎРА ІНВЕСТЫЦЫЙ

Аднак гэта толькі першы этап інвестыцыйнага праекта ААТ «Лідскае піва» з фінскім канцэрнам OLVI, што быў падпісаны ў 2008 годзе. Праведзена рэканструкцыя завода, комплексная мадэрнізацыя вытворчасці, пабудаваны новая брадзільная вытворчасць і новая кампрэсарная, якая выдатна ахалоджвае прадукцыю, новы транспартна-лагістычны цэнтр.

Вытворчасць абнаўлялі недарэмна. Пах хмелю і дражджэй атачае літаральна кожны сантыметр тэрыторыі завода, а каля склада ўвесь час не знікае чарга з вялікіх фур. Гэта сведчыць аб пастаяннай працы. А ўсе аб'ёмы прадукцыі на летні перыяд ужо расліся паміж кліентамі. Попыт на піва, квас і іншыя напоі лідскай вытворчасці сталі і вельмі часта перавышае прапанову. Таму пашырэнне завода і павелічэнне магутнасці будзе працягвацца.

У ЛІДСКАГА ЗАВОДА ЁСЦЬ СПЕЦЫФІЧНЫ ДУХ

Прыкладна так патлумачыў журналістам выбар фінскага канцэрна Лезэ Акеля, менеджар па краінах Балтыі і Рэспубліцы Беларусь кампаніі OLVI. «У гэтага завода ёсць пэўны дух, традыцыі. Гэта вельмі старая вытворчасць. Для нас гэта важна. Усе заводы канцэрна старэйшыя за 130 гадоў (лідскаму заводу — 136. — Аўт.). Мы заўсёды вельмі задаволены сваім выбарам», — сцвярджае фінскі прадстаўнік.

Аўдырыў Міхась, генеральны дырэктар ААТ «Лідскае піва», кажа, што фіны вельмі сціпныя людзі, што яны ніколі не ўкладваюць грошы проста так, каб паказаць, якія яны багатыя, разумныя і гэтак далей. «Было вельмі добра прадуманна некалькі этапам развіцця, — стаў удакладняць кіраўнік завода. — Першы атрымаўся паспяхоўным: было засвоена 40 млн еўра. Усяго ж будзе тры этапы.

Другі, па сутнасці, — пашырэнне завода ў 2 разы». Першы этап быў завершаны менш чым за паўтара года. Але можна было б зрабіць і хутчэй, — сцвярджае Аўдырыў Міхась. — За надна шмат было ўздзеянню, якія замяржвалі працу.

АБ ЦАНА НА ПІВА

«Галоўнае для нас, каб цана была як мага меншай, бо тады людзі будуць спажываць нашай прадукцыі больш», — упэўнены гендзірэктар прадпрыемства. Цану ж у многім вызначае акцыя. «Калі OLVI прыйшла на рынак Беларусі, акцыя быў 4,5 еўрацэнта. Сёння гэта 18 еўрацэнтаў, а з кастрычніка ён стане роўны 24 еўрацэнтам». Атрымліваецца, што асноўны падатак на піва за тры гады павялічыўся прыкладна ў пяць разоў.

ТРЭБА ЗДАВАЎ БУТЭЛЬКІ

Яшчэ адна праблема — магчыма забарона пастыкавых бутэлек у Мінскім саюзе. Кіраўніцтва завода сцвярджае, што магутнасць ліній разліваў у шклянцы бутэлекі можа не хапіць. Акрамя таго, «шкля» не хапае. Заказаць бутэлекі даводзіцца ва Украіне. Зваротных бутэлек таксама вельмі мала, бо для іх здычы занадта складаны ўмовы. «Іншая справа ў Еўропе: там бутэльку можна здаць у любым супермаркце ў спецыяльны аўтамат і адразу атрымаць грошы», — расказвае Аўдырыў Міхась. Увогуле, пры павышаным попыце на шклянку тару цана на яе будзе расці — а гэта можа паўплываць і на цану прадукцыі.

ГІСТАРЫЧНА-ПІЎНЫ КОНКУРС

Між іншым, «Лідскае піва» аб'яўляе конкурс сярэд студэнтаў на веданне нейкіх незвычайных старажытных піўных традыцый у Беларусі. Інфармацыю аб гульні можна знайсці на інтэрнэт-сайце завода.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

г. Ліда.

■ Наўздагон

ГОМЕЛЬСКІ ІНЦЫДЭНТ: КУЛЬТУРА Ў РЭАНАІМАЦЫІ?

Я ніколі не задумаўся над тым, не мог уявіць тое, пра што пойдзе гаворка ніжэй. А цяпер вось задумаўся, разважаю. І ніколі не меркаваў, што чалавечая непраймальнасць можа дасягнуць падобных памераў менавіта ў футболе, сярэд людзей, якія хоць знаходзяцца на розных баках барыкад, але павінны вызначацца паважлівым стаўленнем адно да аднаго. Канкурэнцыя няважна заўжды застаецца спорнай, але цалкам верагодна, што прыйдзе той дзень, калі антаганістам прыйдзецца працаваць у адным калектыве. І вось я тады адно аднаму ў вочы глядзець? З палёгкай?

У суботу Гомель сапраўды перажываў футбольнае свята. А як можа быць інакш, калі клуб займае другое месца ў чэмпіянаце краіны і прымае дома БАТЭ! На трыбунах стадыёна «Цэнтральны» сабралася рэкордная аўдыторыя — больш як 9000 гледачоў. І, напэўна, футбол большасці спадабаўся. Нягледзячы на тое, што гаспадары наступілі чэмпіёнам — 0:1. Не спадабаўся ім інакш — тое, што адбылося пасля. Традыцыйную аспірацыю прэс-канферэнцыю пачаў Віктар Ганчарэнка, галоўны трэнер БАТЭ. Праўда, размова Віктара Міхайлавіча з прасай атрымалася здзіўнавай, хуткай і скамечанай. І вось чаму. Пасля звычайнага аналізу гульні нехта спытаў у Ганчарэнка:

- А вы не лічыце, што суддзя дзейнічаў па сітуацыі?
— Суддзя, безумоўна, дзейнічаў па сітуацыі, — адказаў трэнер.
— Па сітуацыі?
— Так.
— А бальшышчы...
— У балаган будзем ператварыць ці што? — звярнуўся Ганчарэнка да прэс-аташа «Гомеля».
— Дык вы зразумелі? — паспрабаваў нешта сказаць «коучу» БАТЭ апанент.
— А хто гэта наогул такі? — пытаўся Віктар Міхайлавіч.
— Наогул выведзіце яго адсюль, каб мы яго не бачылі, — адзначыў спадар Віктар і хутка, пад каментарый «суразумоўна», пакінуў журналістаў.
Не паспелі журналісты асэнсаваць, што гэта так абылося, як у прэс-цэнтр зашоў Алег Кубарэў — трэнер «Гомеля». Акрамя іншага, ён адзначыў:
— Я наўмысна не прыйшоў, таму што, шчыра кажучы, мне

не хочацца знаходзіцца побач (з Ганчарэнкам. — Аўт.). Патлумачу чаму. Калі нам заблілі гол, я разумею — эмоцыі. Напрыканцы гульні футболіст суперніка падбягае, нас абражае, каманду. Мне зразумела — гэта футбаліст. Але калі трэнер у твар кажа словы, якія я не чуў нават тады, калі наведваўся ў турму... Мне пасля гэтага ў Барысаве ёсць не хочацца. Таму я яшчэ падумаю, ехаць ці не. Калі прынясуць прабачэнні мне, камандзе — будзем. Не — значыць грош цана такім супернікам, якія не паважаюць сваіх калег. Нельга так сябе паводзіць. Можна ў газетах разводзіць мусі-пусі, брат-сястра, у акадэміях, універсітэтах вучыць, але калі ў твар ідуць такія зьявяты, што за гэтым стаіць, якое стаўленне да табе як да суперніка? Абразілі не мяне асабіста — усіх. На вачах у дзевяці тысяч трыба ж неяк кеміў. У футбалістаў эмоцыі, у хакеістаў. Яны могуць ляцца, біцца. Але трэнер трохі павінен разумець. Тым больш клуб, які гуляе ў еўракубах. Мабыць, перад Пелегрыні (экс-трэнер іспанскага «Вільярэала», з якім БАТЭ сустракаўся калісьці ў еўракубах. — Аўт.) на задніх лапках ходзяць, аздакі цялуць — расказвае нам, пакажыце. А тут такое стаўленне.

Пасля вышэйсказанага гомельскаму прэс-канферэнцыю можна запісаць у шэраг эпічных падобнага не былі, падобнае наўрад ці хутка паўторыцца. І на гэта будзем спадзявацца. Яе вынікі выклікалі такі рэзананс, што форум проста пачаў заборуджаць сотнямі паведамленняў, у якіх нехта адстойвае гонар БАТЭ, астатнія выступаюць у падтрымку палешукоў. Дарэчы, барысавскі клуб таксама не застаўся ўбоку, знайшоў у выказванні Кубарэва абразы і размясціў на афіцыйным сайце заяву. У ёй барысавскі бок, напрыклад, сцвярджае, што «калі футболны клуб «Гомель» ці нехта іншы даць нам вычарпальную і праўдзівую інфармацыю пра сказанае спадарам Кубарэвым і Дулубам (памочнік трэнера «Гомеля», — Аўт.), мы без ваганняў прынясем прабачэнні. Аднак мы ўпэўнены: нічога падобнага не існуе, таму што гэтага не было».

Угадалі барысавчане і чалавека, які спрабаваў здушваць з Ганчарэнкам: ён нібыта без акрэдытацыі трапіў на трэнерскі брыфінг. І насамрэч, з чаго б гэта? Але, як сцвярджае Дзмітрый Крышталёў, прэс-аташа «Гомеля», у яго ёсць пропуск у прэс-цэнтр: — Гэты чалавек прадстаўляе сайт бальшышчы каманды, — тлумачыць сітуацыю «Звяздзе» Крышталёў. — Ахову папярэдзілі, каб без дакументаў нікога не пусквалі. А вось ці журналіст ён — ужо іншае пытанне. Большасць з прысутных былі з інтэрнэт-сайтаў, якія наогул афіцыйна не з'яўляюцца СМІ, бо не маюць патрэбнай рэгістрацыі. Таму мяжа вельмі тонкая. Аднак калі «адрэзаць» гэтых людзей ад асветлення афіцыйных мерапрыемстваў — пра футбол проста не будзе што чытаць. Што тычыцца самой спрэчкі, гомельскі бок лічыць, што абразы іх пасля гэтаго трэнера Аляксея Бага, а пасля гульні — футболіст Арцём Канчарэнка.

— Калі барысавчане заблілі, Аляксея Бага выскачыў у напармку нашай лавы са словамі, якія нават паўтараць сорамна. Пасля

падобнага рэакцыя Алега Міхайлавіча абсалютна нармальна. Яшчэ па заканчэнні сустрэчы з аналагічнымі словамі, дэманструючы ўсю сваю красу, падбег Канчарэнка. І гэта бачылі заўзятары, — паведамляў сайту goals.by Алег Дулуб.

Гендзірэктар БАТЭ Міхаіл Дзям'янчыў нічога страшнага ў гэтых выказваннях не ўбачыў, сказаў, што Кубарэў абгаварыў БАТЭ, быццам нехта кагосьці кудысьці цягне. «Будзем дамагацца выbacнэння ў наш адрас».

Але ж і здзіўна сітуацыя. Праўда, матэрыяльных доказаў, акрамя прэс-канферэнцыі Кубарэва, няма. Але адно дакладна вядома. Наўрад ці заўжды ўзвжвалі, сіцільны трэнер мог так рэзка перамыяцца толькі з-за таго, што яго клуб мінімальна наступіў самому чэмпіёну. Дарэчы, хоць з той паўры ўжо і прайшоў некалькі дзён, эмацыйны фон панізіўся, Алег Кубарэў не шкадуе, што ў той дзень сказаў.

— Так, я ні аб чым не шкадую. За той час, пакуль я працаваў у жоднісцым «Тарпеда», працую ў «Гомелі», Ганчарэнка двойчы не наведваў прэс-канферэнцыі. І ніхто не выбачае, не папярэджае, а толькі казали мне: «Пачакайце, ён пазней прыйдзе». У сваю чаргу, я не прымушаў нікога чакаць, а выказаўся публічна.

Меркаванні камандыў пра гэтую сітуацыю зразумець можна: яны кардынальна супрацьлеглыя. Аднак, зрабіў ўж і іншае. Журналіст — не суддзя, каб выносіць прыговор, і не лекар, каб даваць рэцэпты. У панядзелак ужо з'явіўся цэлы шэраг артыкулаў, дзе сцвярджаюць, як павінны былі паступіць і Ганчарэнка, і Кубарэў. Нехта нават ледзь не абвінаваціў трэнера «Гомеля» ў бязлітасці. Маўляў, трэба было прыйсці на прэс-канферэнцыю і выказаць усё ў твар Віктару Ганчарэнку. Аднак прэс-канферэнцыя — не праграма Андрэя Малахава «Пусть говорят» з лямантам і астатнімі фірменнымі атрыбутамі то-шо-шэ. І сапраўды, навошта, як слухна заўважаў Віктар Ганчарэнка, ператварыць усё ў балаган? Кубарэў зрабіў так, як палічыў патрэбным. І з гэтым, як і з яго словамі, можна згаджацца ці не. Але дакладна не «лячыць» сваімі парадамі.

Праўда, турбуе насамрэч іншае. Тое, што палягае крыху глыбей — культура. Калі і сапраўды так, як ка-

— Нядаўна БАТЭ выступіў з афіцыйнай заявай. Напэўна, вы з ёй таксама пазнаёміліся...

— Так, і мяне зачэпілі выказванні наконт турмы, пра тое, што мне, не выключана, прыйдзецца сядзець не на лаўцы запасных, а на іншай, са знаёмым мне лексіёнам. Я разам з прадстаўнікамі каманды, іншымі спецыялістамі (а былі там і з БАТЭ) ездзіў у турму гуляць у футбол. Гэта была дабрачынная акцыя, бо не толькі да дзяцей ездзіць трэба, але і да тых, хто знаходзіцца за кратамі. Але турма — гэта не толькі тое месца, дзе адбываецца тэрмін пакарання, але і месца працы. У нас ва ўсіх аднолькавыя пашпарты. І я толькі пазіўна стаўлюся да таго, што людзі будуць выходзіць і прыносіць карысць грамадству. Што да іншых момантаў заявы — гэта абраз. Тэкст нібы падрыхтавала прэс-служба. Подпісу няма. Але ж я не хаваюся за кімсьці, я кажу ўсё сам — так, як думаю.

— Калі ўсё так, дык адкуль падобная агрэсія з боку БАТЭ? Можна, проста прагнулі рэваншу за паражэнне ў матчы за Суперкубак? — Усё гэта ад беспакарнасці. Шматлікія парушэнні, якія не даруюць на Захадзе, у нас БАТЭ прабаваюць. А наша перамога ў матчы за Суперкубак, мяркую, і стала катализатарам тых настроў. Адным махам трэнер і гулец казалі адны і тыя ж словы.

Тарас ШЧЫРЫ

жучы алтынага людзі, дык яна не кубага, яна ўжо ў рэанімацыі і «адкаваць» яе трэба як мага хутчэй. Не так істотна для большасці, акрамя ўдзельнікаў гэтага матча, бальшышчы, тое, што казалі. Істотна, што ёсць прэзідэнт, у якім — чэмпіён і бронзавы прызёр, г.зн. каманды, якія здаюць рытм сённяшняму першынству. Футбол — спорт эмоцый, радасці і слёзы — усё ўласціва яму. Толькі ператварыць яго ў дыкае гульбішча — скампрантаваць панаці «Fair play». Футбалісты і трэнеры — прафесіяналы, якім таксама неабходна захаваць карпаратыўную этыку, з павагай да ізаі. А то атрымаўся тое, што прынята ў народзе называць «першынствам лані», дзе і судзіць, прабачце, у «табло» дадуць, і футбалістам у карышч наўтукуць. Зараз гомельскім ідэнцітам заняўся Кантрольна-дысцыплінарны камітэт Беларускай федэрацыі футбола. Спадзяёмся на рашучасць і прычыновасць устаноў. Футбол павінен быць па-за хамствам. Можна і гучыць крыху ўтапічна, але будзем верыць. І кропка.

Не падманула!

Хлопец з дзясучынай каталіса на БМВ па Гомелі, калі патэлефанаваў сябар з просьбай забраць яго з гульнявога клуба ў раёне Цэнтральнага рынку.

Як расказаў старшы оперуаўнаважаны аддзела крымінальнага вышуку АУС адміністрацыі Цэнтральнага аддзела Гомеля Аляксандр Мельнік, кіроўца пакінуў ключы ў замку запальван-н, сотавы тэлефон у салоне і адрываўся на сустрэчу з таварышам. У машыне заставалася дзясучына. Урошце яна сталася чакаць, патэлефанавала хлопцу і папярэдзіла, што пакаіда аўто. Малады чалавек не павярнуў, што спадарожніца зможа з ім так жорстка паступіць. Аднак дзясучына выканал абяцанне. Калі хлопец з сябрам нарэшце выйшлі з клуба, машыны не ўбачылі. Зразумела, што транспартны сродак укралі, малады чалавек звярнуўся ў міліцыю. Сам па сабе аўтамабіль выглядаў непразэнтабельна: ён быў пашкоджаны. Калі б не лёгкі догляд, уладальнік «бумера» і цяпер катаўся б на ім.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

■ Песню брыце з сабою...

БЕЛАЯ ЯБЛЫНЯ

Яблыня ў кветцы — сімвал маладосці, вечнага кахан-ня. А яно жывіць люд страцю, духоўнай энэргіяй, пабуджае яго дзейнічаць, тварыць.

Верш «Белая яблыня» нараджаўся ў душы Уладзіміра Карызы не толькі ўспадуніць супярэчліваю рэчаіснасць, але і апяваць яе, ядучы словы меладычным званом. Сумесца з кампазітарамі Ю. Семанькам, І. Лучанком, Л. Захлепным, Э. Зарыцкім, Э. Ханком, В. Шыкаўцом і іншымі напісаў не адзін дзясатка мілагучных вакальных твораў. У новай песні Уладзімір Іванавіч жадаў перадаць той неспакойны роздум, які з гадамі напывае ўсё часцей. З вышнімі прайдзеным дарогі ўспаміны пра яныця ў захапленні робіцца больш трывалымі і выразнымі, а ў пацудзёвым мроіве ўзнікаюць абрысы далёкіх па часе равенці.

Юнацкі дух і сталы одум, што поўнаць паэтычнымі строфы, пранікнёна адчу Уладзімір Карызна-малодшы і ўвасобіў іх у музыцы. У 2000 годзе песня «Белая яблыня» была створана, але яе вылет у свет зацягваўся. Волна загучала яна на сцэне і ў радыёэфіры амаль праз дзяссяцігоддзе. Песню таленавіта выканал салістка Белдзяржфілармоніі Валяціна Альшанская.

БЕЛАЯ ЯБЛЫНЯ

Музыка У. У. Карызы Верш У. І. Карызы Гуляе шумная мяцеліца Па зложкі сьнежках і шляхах, І сонца знікла, больш не свеціцца, Нібы схаваўся ў ярах. Вярга над рэчкаю маркоціцца, Успамінаючы вясну, І мне ў вясну вярнуцца хоцацца Хоць на хвіліну на адну. Была вясна такая мілая, Пору хшасціла была, І ў сэрца песня сапаўная Святлом навекі увайшла. Ды не халіла ішчоца нечага, Май адпяваў, адпяў язмін. Няма на свеце ішчоца вечнага, Ёсць толькі вечны ўспамін! Прыпеў.

Musical score for the song 'Белая яблыня' (White Apple) by U. U. Karizy, lyrics by U. I. Karizy. The score includes the title, composer/lyricist information, and the musical notation with lyrics in Belarusian.

Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН

Информация о застройщике: Общество с ограниченной ответственностью «СИ-трейдинг». Зарегистрировано решением Минского областного исполнительного комитета от 30 апреля 2003 г. № 118 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 690237128. Место нахождения: 220125, Республика Беларусь, Минская область, Минский район, д. Копище, ул. Лопатина, д. 5, офис. пом. № 1, телефон/факс 392 20 45 (46), 8(029) 606 29 96. Режим работы: понедельник-пятница: с 09.00 до 17.00, выходные дни — суббота, воскресенье, обед: 13.00-14.00. Работы не производится в государственные праздники и праздничные дни. Сведения о проектах строительства: В течение предыдущих трех лет ООО «СИ-трейдинг» реализованы следующие проекты: 167-квартирный 23-этажный жилой дом по ул. Лопатина, 5 в д. Копище Минского района Минской области в 2010 г.; 209-квартирный 23-этажный жилой дом по ул. Лопатина, 7 в д. Копище Минского района Минской области в 2012 г. Информация о проекте строительства: Цель строительства — исполнение инвестиционного проекта по договору о привлечении средств для финансирования жилищного строительства в границах: ул. Гинтовта г. Минска — восточная граница лесного массива, прилегающего к Минской кольцевой автомобильной дороге и автодороге «Минск-Витебск» — автодорога «Колодищи — Заславье» — западная граница лесного массива, прилегающего к автодороге «Колодищи — Заславье». Реализация проекта осуществляется в соответствии с решениями Минского районного исполнительного комитета от 21.01.2010 г. № 90 «О разрешении строительства ООО «СИ-трейдинг» объекта: «Жилые дома (типовых потребительских качеств) №№ 5, 6, 7 на территории микрорайона № 1 жилого района Копище с выделением пусковых комплексов № 1, № 2 и № 3. Жилой дом № 6. Пусковой комплекс № 2», от 07.10.2011 г. № 8372 «О внесении изменений в решение Минского райисполкома № 90», от 30.11.2011 г. № 9608 «О разрешении на строительство». Начало строительства — 1 квартал 2011 года. Проектная документация прошла в установленном порядке государственную экспертизу на основании полученных заключений в ДРУП «Госстройэкспертиза по Минской области» от 30.01.2009 г. № 3743-9/08, от 22.07.2011 г. № 1163-70/11, от 18.10.2011 г. № 1163-70/11 «Д», Минском областном комитете природных ресурсов и охраны окружающей среды от 30.09.2008 г. № 435. Строящийся жилой дом расположен на территории микрорайона №1 жилого района «Копище» Минского района, рядом с освоенными городскими территориями — районом многоквартирной застройки

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ООО «СИ-трейдинг» на строительство жилого дома № 6 (типовых потребительских качеств) по г/л в микрорайоне № 1 жилого района «Копище» в Минском районе «Урочье» с развитой городской инфраструктурой — с юга граница города Минска — ул. Гинтовта, с запада и севера — территория деревни Копище, с востока — лесной массив УП «Минское лесопарковое хозяйство». Объект долевого строительства — многоквартирный 23-этажный, 161 — квартирный жилой дом № 6 по генплану (типовых потребительских качеств), с подвалом, теплоспольями и теплым чердаком, высота жилых этажей — 4,2 метра, потолка 2,78 м. Фундамент выполнен в виде монолитного каркаса с буронабивными сваями. Жилой дом оборудован лифтами с лифтовым музопропором. Наружная отделка — фасад оштукатуривается и окрашивается белым, серым и золотисто-орхистым цветом. Все квартиры имеют летние помещения (лоджи). Жилая часть общей площадью квартир 10682,81 м², всего квартир 161, в том числе: однокомнатных — 38 шт., двухкомнатных — 80 шт., трехкомнатных — 42 шт., пятикомнатных — 1 шт. На первом этаже в подвальной части жилого дома предусмотрены встроенные помещения общей площадью 874,63 м². Согласно Указа Президента Республики Беларусь от 15.06.2006 г. № 396 «О долевом строительстве многоквартирных жилых домов» для привлечения дольщиков к строительству по договорам создания объекта долевого строительства предлагаются: встроенные помещения административного и общественного назначения на первом этаже жилого дома общей площадью по проекту 29,22 м²; 42,14 м² стоимостью в белорусских рублях в сумме эквивалентной 1 300 долларов США за 1 м² — 3 (три) нежилых помещения; встроенные помещения административного и общественного назначения в подвальной части и на первом этаже жилого дома общей площадью по проекту 107,92 м² — 122,27 м² стоимостью в белорусских рублях в сумме эквивалентной 1 000 долларов США за 1 м² — 4 (четыре) нежилых помещения; встроенные помещения мастерских творческих союзов на 23 этаже жилого дома общей площадью по проекту 79,83 м² — 83,89 м² стоимостью в белорусских рублях в сумме эквивалентной 1 000 долларов США за 1 м² — 2 (два) нежилых помещения; трехкомнатные квартиры — максимальной общей площадью 87,45 м² стоимостью в белорусских рублях в сумме эквивалентной 1000 долларов США за 1 м² — 2 (две) квартиры.

Подлежание оплате в белорусских рублях сумма определяется по курсу, установленному Национальным Банком Республики Беларусь на день заключения договора (день платежа) либо по курсу, установленному соглашением сторон договора на день заключения договора (день платежа), согласно графику платежей, предусмотренного договором. Межквартирные лестничные клетки, лестницы, лифты, лифтовые и иные шахты, коридоры, крыши, технические этажи и подвалы, другие места общего пользования, несущие, ограждающие несущие конструкции, механические, электрические, сантехнические и иное оборудование, находящееся за пределами или внутри жилых и (или) нежилых помещений, элементы озеленения и благоустройства, а также иные объекты недвижимости, служащие целевому использованию здания, поступают в общую собственность дольщиков, если финансирование этих объектов проводилось всеми дольщиками. Благоустройство включает озеленение территории, предусмотрено устройство тротуаров, дорожек, детской и хозяйственной площадок, автостоянки для временного хранения автомобилей. Застройщиком получены: - разрешение на строительство Минского районного исполнительного комитета от 21.01.2010 г. № 90; от 07.10.2011 г. № 8372, от 30.11.2011 г. № 9608; - свидетельство (удостоверение) о государственной регистрации создания земельного участка и возникновения права постоянного пользования на него от 08.10.2009 г. № 600/192-6689; от 07.05.2012 г. № 600/1064-6164; - проектно-сметная документация, прошедшая в установленном порядке государственную экспертизу, заключение ДРУП «Госстройэкспертиза по Минской области» от 30.01.2009 г. № 3743-9/08; от 22.07.2011 г. № 1163-70/11, от 18.10.2011 г. № 1163-70/11 «Д»; - заключение государственной экологической экспертизы Минского областного комитета природных ресурсов и охраны окружающей среды от 30.09.2008 г. № 435; - договор строительного подряда с ОАО «Строительный трест № 4» № 5526-2010 от 19.07.2010 г.; - выданное Инспекцией департамента контроля и надзора за строительством по Минской области разрешение на производство строительно-монтажных работ от 15.03.2011 г., 12.10.2011 г., 04.04.2012 г. № 1-111Ж-140/11. Предполагаемый срок ввода в эксплуатацию жилого дома — 4 квартал 2012 года. С планировкой квартир можно ознакомиться по адресу: Минская область, Минский район, д. Копище, ул. Лопатина, д. 5, офис. пом. № 1. Дополнительную информацию можно получить по телефонам: (8 017) 392 20 45, (8 017) 392 20 46, 8(029) 606 29 96.

ТЭАТР ЯК «ХУТКАЯ ДАПАМОГА»

...А ведаеце, нашошта яшчэ патрэбна мастацтва? Каб удала выйсці замуж або злятаць у космас, каб спасцігнуць таямніцы ўніверсуму або напісаць раман стагоддзя, каб уратаваць некаму жыццё або зрабіць кагосьці шчаслівым. Часам рэалісцызм аказваецца занадта цеснай для ўзасялення ўсяго гэтага. Тады на дапамогу прыходзіць, напрыклад, лялечны тэатр.

Днямі ў Мінску завяршаецца VII Беларуска-міжнародны фестываль тэатраў лялек, які не толькі дапамагае ўявіць, што такое сучасныя дасюль і дзіцячыя лялечныя тэатры ў Беларусі і свеце, але з'яўляецца і свайго роду мастацкай рэфлексіяй. Пасля манатоннай офіснай працы вы можаце і расслабіцца, і паразважаць пра нешта новае. Магчыма, праз мастацтва нават паспрабаваць гэтае новае. Тое, чаго вы заўжды хацелі, але баяліся падумаць пра гэта ўслых. Лялькі вам у дапамогу!

Сёлетні фестываль адрозніваецца вясновай душэўнасцю і камернасцю. Маленькая ўтульная сцена Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, вытанчаныя дэкарацыі з усю свету, адсутнасць друкаванай рэкламнай прадукцыі — усё гэта стварае ўражанне нейкай непадробнай шчырасці. Нарадзілася цікавая ўздзянасць тым, хто, нягледзячы на ўсе арганізацыйныя складанасці, зладзіў такі гэткі цудоўны фест.

Праграма фестывалю тэатраў лялек — як кароткі экскурс у беларускую і сусветную літаратуру. Уразіла «Чароўная дудка» паводле Вітала Вольскага ў выкананні Мінскага абласнога тэатра лялек «Батлейка» (Маладзечна). Выпакутаванні беларускім адрэджаннем 1920-х гадоў заклікі аб вольнасці і свабодзе ў святле фінансавага крызісу набываюць зусім нечаканую канатацыю. І гэта, звярняць увагу, дзіцячая казка. Карацей, поўны постмадэрнізм!

Грэчаскі тэатр «Мэрлін» (так-так, той самы, які выбірае рэжысёр для вядомага брытанскага музычнага гурта The Tiger Lillies) прывёз у Мінск свой першы дарослы лялечны спектакль «Дамы

клоўнаў» паводле твора Эдзіт Сітвел 1918 года. Цьмянае філасофскае відовішча прымушае нас задумацца пра цемру і тых, хто ў ёй жыве. А яшчэ пра тых, хто ходзіць у масках. А ці не ходзім у масках мы самі?... Ці не жывём мы ў цемры?..

Сёння ў вас яшчэ ёсць магчымасць паглядзець «Лахманы па закуточках» паводле Рыгора Остэра ў выкананні Валынскага акадэмічнага абласнога тэатра лялек (Луцк, Украіна); сінтэзаваную «Пікавую даму» ў выкананні Гродзенскага абласнога тэатра лялек, які спалучыў творы А. Пушкіна і П. Чайкоўскага, а таксама «Вянчанне» А. Янушкевіча паводле Вітольда Гамбровіча. Магчыма, адмысловы гратэскны стыль Гамбровіча, які пераважна высмейваў стэрэатыпы польскай

Сцена са спектакля «Дамы клоўнаў» грэчаскага тэатра лялек «Мэрлін».

свядомасці, дапаможа і беларусам паглядзець на саміх сябе збоку. У нядзелю, заключны дзень фестывалю, найбольшай увагі варты спектакль-лаўрэат «Залатой маскі» піцэрскага тэатра «Лялечны фармат» пад назвай «Коннік CUPPRUM». Гэта пастаноўка зроблена паводле знакамітай пушкінскай паэмы «Меды верхнік» і распавядае ў адвольнай форме пра гісторыю горада Пецярбурга, якая была б зусім іншай, калі б не (правільна!) каханне.

Адным словам, часам паход у тэатр або кіно становіцца ў пэўным сэнсе выратаваннем, глытком свежага паветра, дапамагае паглядзець на свет і сябе ў іншым ракурсе. Па нейкім трансцэндэнтным судзіненні галоўны герой аказваецца дакладнай копіяй вас, а ў фінале ўжо чакае бадай што адказ на самае надзённае пытанне вашага жыцця. Гэтка хуткая псіхалагічная дапамога, імгненнае прасвятленне. Гуру адпачываюць. Мастацтва — гэта калі вы самі сабе гуру. Здаецца, гуцьчы досыць заманліва, каб пусціцца ва ўсе цяжкія і правесці гэты выхадныя за прагляданым лялечным спектаклю. Тым больш што лялечны тэатр сёння ў трэндзе, сталічны лялечны тэатр лічыцца адным з самых паспяхоўных і наватарскіх, а Беларуска-міжнародны фестываль тэатраў лялек — адным з самых прэстыжных у свеце.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ.

■ Прэм'ера

У РЫТМЕ ВАЛЬСА,

Малітва не давала суцэльна... Змрочным ценем жалоба вісела ў паветры: прыгнечаны бацька сямейства хадзіў вакол труны і ўкланчыў: «За што?...» Дзеці — два хлопчыкі і дачка — засталіся без маці... І нават калі жалобная працясі сьшыла, пасля яшчэ колькі хвілін засталася адчуванне нібыта сапраўднага духу кадыла...

Хто чытаў апавяданне Чэхава «Ганна на шыі», той разумее: бяда не прыходзіць адна. Але пра яе можна распавесці не толькі словам. Напрыклад, шляхам рухаў — у балете. Што і зрабіла трупа Нацыянальнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі.

Чэхава танцуюць у беларускім балете дзякуючы зорцы савецкага балета, народнаму артысту СССР і Расіі Уладзіміру Васільеву. Менавіта ён ажыццявіў пастаноўку балета «Анюта» ў беларускім тэатры. Але ўзяў за аснову створаны 30 гадоў таму фільм-балет, які з вялікім поспехам прайшоў на тэлеэкранах. Яшчэ б: галоўную гераіню ў ім грала (і танцавала) зорка савецкага балета Кацярына Максімава. Менавіта для сваёй каханай жонкі Уладзімір Васільев стварыў фільм-балет. І нават піцэрскага кампазітар Валерыя Гаўрылін, пабачыўшы, як яна «ужываецца» ў ролю Анюты, пагадзіўся: балету з яго музыкі быць. І тыя беларускія глядцы, якія памятаюць, як Максімава танцавала, маглі заўважыць: наша танцоўшчыца Вольга Яромкіна так падобна на яе ў гэтым спектаклі!...

Магчыма, не выпадкова і Уладзімір Васільев пасля смерці жонкі ўсё яшчэ адчувае яе прысутнасць у сваёй душы, таму імкнуўся ўлавіць нейкія рысы ў артыстах, якія б пра яе нагадалі... Ды і часам Канстанцін Кузняцоў, які танцаваў партыю Мадэста Аляксеевіча, падаваў падобным на самога

Васільева: грым ствараў такое ўражанне. Але не пакідала адчуванне, што, паставіўшы гэты спектакль на мінскай сцэне, славетны артыст і харэограф узгадваў лепшыя гады жыцця, якія былі на самым піку творчасці і прызнання. У прадмове да спектакля Васільев прызнаў:

— Чым бы я ні займаўся, што б ні гаварыў, я думаю толькі пра яе — маю Кацю, Кацю Максімаву, з якой звязанае ўсё маё жыццё — асабістае і творчае.

Савецкі фільм-балет «Анюта» паказалі ў 114 краінах свету — каласальны поспех! Потым Уладзімір Васільев паставіў ужо балет «Анюта» на сцэне тэатра ў Неапалі (у 1986-м), і праз некалькі месяцаў — у Вялікім тэатры ў Маскве. А потым — яшчэ ў шэрагу гарадоў Расіі, дзе гэты балет ідзе дагэтуль.

Беларускі тэатр у тыя слаўныя часы росквіту савецкага балета жыві сваім жыццём, ні на каго не падобны, і імкнуўся мець адрозны рэпертуар, асабліва ў яго сучаснай трактоўцы. І вось не прайшло і... Мы прыйшлі да ўзору савецкага балета і з гонарам павадаем: у нас ставяць зоркі, слава якіх грывела ва ўсім свеце. І ў нас ёсць труп, здольны выканаць іх задумкі. У глядча пры гэтым ёсць разуменне: у нашым балете нешта адбываецца, калі тэатр прапаноўвае прэм'еру за прэм'ерай. І я чакаю выпадку, калі падчас якой-небудзь далейшай прэм'еры можа будзе адзначыць не проста перанос выпрабаваных часам (і некім)

альбо Чым Вольга Яромкіна падобная на Кацярыну Максімаву?

Спектакляў, а рух наперад менавіта ў развіцці беларускай харэаграфіі і, можа быць, з беларускім матэрыялам, які будзе актуальны і важны для беларускага глядача і пацвердзіць: наш мае статус «нацыянальнага» праправа.

... Жыццё рухаецца ў тэмпе вальса. З якім яшчэ танцам асацыяруецца Чэхаў? Яго георы?.. У аснове балета «Анюта» ляжыць вальс Гаўрыліна, ад якога можна адпачыць падчас некаторых эпізодаў, дзе героі яўна выбіваюцца з рытму, пры гэтым выбіваюцца інышых. Такі чыноўнік Мадэст Аляксеевіч, за якога бедная Анюта пасля смерці маці пайшла замуж, каб нежк уладкаваць сваё жыццё. У тэмпе вальса яна жыве, навед-

вае балы, у тэмпе вальса заводзіць раманы. У тэмпе вальса спіць — і сніць сваё забытае каханне. У тэмпе вальса забяспечвае ўзнагародамі строгага мужа. У тэмпе вальса саромеца сваіх збыднёлых родных. У тэмпе вальса — пойдзе вельмі далёка... І нібыта ўсё было даўно, і цяпер іншая эпоха, але сюэт неверагодна сучасны. Таму што Чэхаў як даследчык чалавечых характараў вельмі сучасны. Але балет «Анюта» на беларускай сцэне атрымаў абсалютна «чэхаўскім»: Вобразнае рашэнне (дэкарацыі і касцюмы) прапанаваў расійскі мастак Віктар і Рафал Вольскія, стварыўшы тую эпоху, пра якую напісаў Антон Паўлавіч Чэхаў.

Трэба нагадаць, што «танцаваць» Чэхава ў беларускіх тэатрах браліся дагэтуль. Даволі паспяхова прайшлі спектаклі «Больш, чым дождж» і «СВ», дзе выдатна — але без адзінага слова, аднымі рухамі — ігралі артысты-купалаўцы. І такі драматычны адчуваўся! Цяпер гэта зроблена па-іншаму. З размахам: дэкарацыі багатыя, змяняюцца і ствараюць уражанне паралельнай рэальнасці, у якой усё адбываецца. Гісторыя распаўсюдаецца прыгожа, па-балетнаму вытанчана. І па-свойму краўналяна. Бацьку з хлопчыкамі вельмі шкада...

Ларыса ЦІМОШЫК

■ Кінакрокі

ДРУГІ РАЗ У «ПЕРШЫ КЛАС»!

Сёлета Беларусь у другі раз удзельнічае ў кінафестывалі класа А. Акрамя афіцыйнага беларускага павільёна, які будзе прэзентаваць кінематаграфію нашай краіны на працягу ўсіх 12 дзён Канскага фестывалю, у асноўным конкурсе фэсту ўдзельнічае фільм «У тумане» Сяргея Лазніцы паводле аповесці Васіля Быкава, да вытворчасці якой спрычынілася і нацыянальная кінастудыя «Беларусь-фільм».

Канскі кінафестываль ідзе ўжо чацвёрты дзень. Інтрыга нарастае. Кінакрытыкі ў разгубленасці. Вядома, што «У тумане», за які перажываюць, відаць, усё беларусы, нават далёкія ад аўтарскага кіно (гэта як пытанне нацыянальнай годнасці, калі на чэмпіянаце свету змагаюцца нацыянальныя зборныя — няважна, па якім відзе спорту), будзе дэманстравацца 25 мая. Бадай што перад закрыццём. Так што нам, шануюня суайчынікі, трэба набрацца цяпершняга. Канчатковыя вынікі яшчэ не хутка. Затое вядома пра тое, чым будзе займацца беларуская дэлегацыя на Лазурным беразе і колькі беларускіх грошай у бюджэце стужкі Сяргея Лазніцы.

У кантэксце

Беларускі павільён у Канах становіцца з'явай звыклай. І гэта радуе. Калі ў мінулым годзе беларускі сцяг над канскім небаў быў нечым экзатычным, то цяпер ён не павінен выклікаць нейкага здзіўлення. А гэта сведчыць пра тое, што беларуская кінематаграфія пацыха «ўліваецца» ў сусветны кінакантэкс і кінарынак. — У свеце здымаецца 4-5 тысяч фільмаў у год, — тлумачыць Алег СІЛЬВАНОВІЧ, дырэктар нацыянальнай кінастудыі «Беларусь-фільм», — Зразумела, што не ўсе гэтыя фільмы могуць прэтэндаваць на нейкі кінафестываль, тым больш на Канскі. Але насамрэч даволі вялікая колькасць фільмаў прэтэндуе на тое, каб атрымаць у праграму Канаўскага кінафестывалю. Мацінай за Канах нічога няма ў кінамастацтвае. Сам факт, што фільм паводле Васіля Быкава трапіў у асноўны конкурс, у гэты спіс з 22 фільмаў, — вельмі добра для беларускай культуры.

А яшчэ Канахы — гэта кантакты, якія беларуская дэлегацыя ў складзе прадстаўнікоў Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры, кінастудыі «Беларусь-фільм» і РУП «Белвідэацэнтр» будзе актыўна наладжваць. У беларускім павільёне (агульны памер пляцоўкі 50 кв. м) у рэжыме не-стоп дэманструюць беларускія стужкі і каталогі. Планаўца нават правесці прэзентацыю сумеснага беларуска-аўстрыйскага фільма «Адзінокі востраў» і перамоў аб яго продажы. Акрамя таго, беларускі бок мае на мэдэ заахвоціць іншых кінавытворцаў да сумеснай працы. І гэта, насамрэч, вельмі каштоўная і шматбагатазначная частка усёй беларускай дзейнасці ў Канах.

Што агульнага паміж Беларуссю, Кустануртай, Вэндэрсам і Лелушам?

На Канскім кінарынку можна «зачапіць» патэнцыйнага спонсара, дыстрыб'ютара, цікавага рэжысёра або акцёра. Прыкладам, беларуская дэлегацыя мяркуе правесці перамоў з дыстрыб'ютарам, які б займаўся прасоўваннем беларускіх стужак на еўрапейскі кінарынак. Але самае галоўнае — зацікавіць да сумеснай вытвор-

часці. У выпадку, калі пашчасціць з рэжысёрам і дыстрыб'ютарам, у Беларусі з'явіцца яшчэ адзін шанец «засяціцца» на буйным кінематаграфічным мерапрыемстве ў самавай кампаніі.

— У нас ёсць шэраг цікавых праектаў-прапаноў, якія мы збіраемся пачынаць (выстаўляць на продаж) з іншымі краінамі. Разглядаем сумесныя праекты з Вялікабрытаніяй і Італіяй (і дакументальныя, і ігравыя), сумесны анімійны праект з Арменіяй. У нас ёсць сумесныя праекты з Поль-

А ў творчым сэнсе?

— Быкаў, Канах, супрадукцыя, 6 еўрапейскіх вытворцаў. «Беларусь-фільм» будзе ісці ў спісе вытворцаў фільма «У тумане» пятым у франтальных і заключных цітрах. Свірскі — беларускі акцёр, плюс нашы асвятляльнікі, мастакі па касцюмах, аператары. Наш выдатны гукааператар Уладзімір Галаўцінкі завяршаў працу над гукавым фільмам «У тумане» на тон-студыі «Беларусь-фільм». Аператар Вадым Пацееў працаваў над праектам «Адзінокі востраў», — распавядае Алег Ігаравіч. — Калі гаварыць пра рэжысёра-пастаноўчыка або аўтара сцэнарыя — гэта пытанне складанае, дзе усё залежыць ад канкрэтнага праекта. У кінарэжысуры ў нас ёсць сёння гіганцкі разрыў паміж старэйшым пакаленнем і стартуючай моладдзю. Фактычна мы не маем сярэдняга пакалення. Сённяшняе мадэль дзяржаўна-прадукцыйнага кінематографа сведчыць аб неабходнасці з'яўлення прадзюсарскага кіно. А галоўнае адрозненне прадзюсарскага кіно ад аўтарскага ў тым, што прадзюсар робіць канцэпт праекта, знаходзіць грошы і наймае рэжысёра — таго, хто яму рэалізуе ў поўнай адпаведнасці з канцэптам гэты праект. Інакш кажучы, рэжысёр тут не аўтар. Гэта прафесіянал высокага класа, які зробіць тое, што хоча прадзюсар. Калі казаць пра аўтарскі кінематограф, там ідэя сыходзіць часцей за ўсё ад рэжысёра.

— Галоўнае — не канкрэтная сума, а тое, якую вагу мае гэтая сума, — пераконвае дырэктар «Беларусь-фільма», — Мозг таксама мае невялікую вагу адносна ўсёй масы цела. Затое якая гэтая вага! Беларускае грошы зрабілі магчымай вытворчую рэалізацыю.

— Па словах Алега Сільвановіча, 8% усяго бюджэту фільма «У тумане» складаюць грошы кінастудыі «Беларусь-фільм», якія яна вылучыла з пазабюджэтных сродкаў. — Галоўнае — не канкрэтная сума, а тое, якую вагу мае гэтая сума, — пераконвае дырэктар «Беларусь-фільма», — Мозг таксама мае невялікую вагу адносна ўсёй масы цела. Затое якая гэтая вага! Беларускае грошы зрабілі магчымай вытворчую рэалізацыю.

Спадзяванні на тое, што фільм Сяргея Лазніцы атрымае які-небудзь прыз у Канах, могуць цалкам апраўдацца. Асбілава калі 25 мая, у дзень паказу стужкі, усё беларусы разам будуць, як той казаў, «трымаць пальцы» за сціглага генія, які нарадзіўся ў Баранавічах і прабываў там першыя паўгода жыцця. Вядома, калі «У тумане» возьме хоць які прыз — гэта будзе ў пэўным сэнсе прарыву для беларускага кіно. Хаця і з нацяжкай. Па шчырасці, якія не ствараюць ніякіх праблем. Па-трэцяе, тут усё размаляў па-англійску. Прыемна, вядома, чыць такіх станоўчых водгукі... Але хіба гэтая неапраўданая гананасць (у тым ліку гананасць рабачай сілы) не стварае пэўных праблем і з-за яе людзі не сыходзіць з прафесіі? Неадзначана і тое, што Беларусь пакуль ніхто не ўспрымае ўсур'ёз у мастацкім сэнсе. Так, мы можам прывабіць магунасцю кінематаграфічнай вытворчасці. Але гэта механіка. Не блытаць з мастацтвам.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ

■ Напярэдадні

ГОЛАС У МІНСК ПРЫВЯДЗЕ

МАЛАДЫЯ ОПЕРНЫЯ ТАЛЕНТЫ ВІСТУПАЮЦЬ У СПЕКТАКЛЯХ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРА

20 мая ў Мінску адкрываецца Маладзевы форум опернага мастацтва. За пяць дзён беларускія глядцы ў шасці спектаклях нашага тэатра змогуць пацух лепшых маладых оперных артыстаў з краін СНД, Балтыі і Грузіі.

Іх будзе 16, кожны з іх ужо звярнуў на сябе ўвагу аматараў оперы ў сваёй краіне ці нават у іншых. Ёсць сярэд іх лаўрэаты міжнародных конкурсаў, удзельнікі прэстыжных музычных фестывалю. Ёсць тыя, хто ўжо з'яўляецца салістам, працуючы ці то ў сябе на радзіме, ці то нават за мяжой. І ў Мінску іх чакае новая практыка — выкананне галоўных парты ў такіх спектаклях беларускай оперы, як «Кармэн» Бізэ, «Багема» Пучыні, «Рыгелета» і «Травіята» Вердзі, «Іаланта» Чайкоўскага і «Князь Ігар» Барадзіна. Прычым падчас форуму ёсць магчымасць прапрацаваць з рознымі дырэктарамі, якія з'яўляюцца прафесіяналамі сваёй справы, музычнымі

Па кім гарыць «Вечны агонь»?

АЎТАР КІНАРАМАНА «ЛІКВІДАЦЫЯ» АСПРЭЧЫЎ ФІЛЬМ «АФІЦЭРЫ»

Імя Вячаслава Бандарэнкі добра знаёмае не толькі тэлеглядцам (ён — вядучы папулярнага грамадска-палітычнага ток-шоу «Адкрыты фармат»), але і прыхільнікам больш кансерватыўнага мастацтва — літаратуры. На рахунку пісьменніка, які ўваходзіць адначасова ў два Саюзы пісьменнікаў — Расіі і Беларусі, ужо амаль два дзясяткі кніг, выданых агульным тыражом больш як у 100 тысяч асобнікаў. Масавыя чытачы ў гэтым спісе найбольш вядомыя кінарамамы «Кадзіцтва» і «Ліквідацыя», меламаман — «Энцыклапедыя лаплярнай музыкі» і «Гісторыя рок-музыкі», гісторыкам бліжэй біяграфія Вячаслава і «100 вайкі подзвігаў Расіі». Аўтар тым часам працягвае жыць і працаваць у Беларусі — а таксама пісаць аб нашай краіне і суайчыніках. Ныдаўна сталічнае выдавецтва «Харвест» выпусціла новы раман Вячаслава Бандарэнкі «Вечны агонь» — сямейная сага, якая доўжыцца цэлае стагоддзе (з 1913 года да нашых дзён) і распавядае гісторыю мінскага афіцэрскага роду Шымкевічаў.

«Першую главу я напісаў пацухі ў сувязі з усім гэтым туманам вакол стужкі Лазніцы ў мяне асабіста вельмі суларэчлівыя. З аднаго боку, прыемна, што проза Васіля Быкава ў трэндзе і што нават у Канах (ажно не верыцца, прадаў!) лічыцца з гэтым. З іншага боку, шкада нас, беларусаў, якія халапоўца за гэты фільм як за саломінку і крычачь паўсюль пра беларускага рэжысёра, які другі раз трапілае ў асноўны канскі конкурс. Хаця сам Сяргей Уладзіміравіч лічыць сябе больш грамадзянінам свету, чым прыналежыць да нейкай нацыянальнасці, жыве там, дзе працуе. А мастацтва, на яго думку, наогул не мае ніякіх нацыянальных характэрстык. Здаецца, усё правільна. Але ж Васіль Быкаў — усё-ткі наш.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ

з герою ў розны час вучацца ў Мінскім суворавіцкім вучылішчы, і ўсе іх папелчкікі — сапраўдныя суворавіцкія выпускны 1963 і 1991 гг.

— А калі падабрацца бліжэй да церапнаража часу?.. — ...на апошніх старонках кнігі з'яўляецца дырэктар Палацкага кадраўскага вучылішча Жанна Яўгенаўна Жаўнэвіч. З вай я пазнаёміўся ў 2012 годзе і быў вельмі ўражаны той велізарнай працай, якую робіць гэтая жанчына. У адроджанай ёй кадраўскае вучылішча ў выніку я і вырашыў «адаць» самага малодшага прадстаўніка роду Шымкевічаў. Самой Жанне Яўгенаўне кнігу падарыў янаўна. Убачыўшы сваё імя, якая засаромелася і ўрадавалася.

Адрасы ж, па якіх героі «Пасяліліся» ў Мінску — плошча Перамогі, плошча Калініна, вуліца Веры Харужай каля Камяроўкі, вуліца Куйбышава — я даў у тых раёнах, з якімі ў мяне звязаны цёплыя ўспаміны. Гэта мой Мінск, Мінск 1990-х, і хацелася, каб героі жылі менавіта там.

— Яшчэ да чытання кнігі, толькі з анаталыі, у свядомасці ўсплывае аналогія з вядомым савецкім фільмам

Вікторыя ЦЕЛЯШУК

ЗАМЕТКІ НА ПАЛЯХ

□ Цікавая дэталі: раман «Вечны агонь» хоць і распавядае пра Мінск і быў выданены тут, пачаў прадавацца спачатку ў Маскве, потым у іншых краінах СНД і толькі адносна нядаўна прыйшоў на паліцы беларускіх кнігарняў. Затое праз інтэрнет кнігу можна заказаць ва ўсім свеце. У Эстоніі, напрыклад, яна каштуе 6 еўра 70 цэнтаў, а ў ЗША — 17 долараў 42 цэнт.

□ Сёлета гэта ўжо трэцяя кніга Вячаслава Бандарэнкі, якая ўбачыла свет (дзе іншыя — раманы «Жыхары неба» і «Узростаў «Аўрора»).

□ Раман «Вечны агонь» наміраваны на прэмію Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь.

ДЗЕ ДЫСЦЫПЛІНА, ТАМ І ПОСПЕХ

Калектыў ААТ «Жытквічхімсэрвіс» складае зараз 124 чалавекі. Сённяшні кіраўнік вельмі ўдзячны сваім папярэднікам. Гаворыць, менавіта яны ў розныя часіны захаваў такі добры калектыў і традыцыі: — Цяжка кадраў у нас невялікая. Ёсць і свае сямейныя дынастыі: галоўны інжынер Собалеў Аляксандр Серафімавіч працуе тут разам з сынам. Семі Грыгаровічаў, Агівічаў, Ефімавых, Жогаль, Аліферовічаў, Акуноў сябе добра зарэкамендавалі... Маладых спецыялістаў стараемся заахоўваць. Нядаўна ўзялі юрыста, які пакуль яшчэ вучыцца, таксама як і энергетык. Вучым іх за кошт арганізацыі. Кіроўцаў, калі патрэбна павысіць катэгорыю, перавучваем таксама за кошт прадпрыемства. Дапамога дзіцячым садкам і школам — гэта для нас прыярытэт, святое, можна сказаць. Бытавыя ўмовы ў тых падраздзяленнях, якія ў нас ёсць, вартыя чалавеча працы. І на зямснарадзе, і на базе забеспячэння, і на свінакомплексе, і ў мехатрадзе — паўсюль ёсць умовы, каб людзям можна было памыцца самім і блізня памыцца: і лазня, і машыны пральныя... Умовы нядарна, і мы іх пастаянна ўдасканальваем. Кожны чацвер усе разам: і бухгалтэрыя, і інжынерная служба, і спецыялісты — выходзім на добраўпарадкаванне сваёй тэрыторыі. Мне вельмі падабаецца, калі кветкі паўсюль растуць. Дзе дысцыпліна і парадак, там поспех — гэты лозунг для нас актуальны заўсёды.

Начальнік сельскагаспадарчага ўчастка Іван ЛАЗАРЧУК і галоўны інжынер Аляксандр СОБАЛЕЎ.

ЁСЦЬ ШЧАСЦЕ ПРАЦАВАЦЬ

Дарэчы, не скардзяцца на ўмовы жыцця і працы і спецыялісты-аднадумцы. Галоўны інжынер Аляксандр Серафімавіч Собалеў лічыць, што толькі эксперыменты з гадоўляй розных жывёл і птушак урэшце могуць паказаць, што сапраўды выгадна: — Так, мы недарэмна заняліся гусямі, авечкагадоўляй, рыбу вась у сажалку запусцілі... Патрошку ўсяго пакуль, а потым пралічым і вызначымся, чым сапраўды трэба займацца. — Начальнік мехкалоны Уладзімір Іосіфавіч Макух 26 гадоў адпрацаваў у адной арганізацыі. Кажы, што не прывык мяняць месца працы: — Арганізацыя наша добра працуе — навошта іншае шукаць? Ад добрага лепшага не шукаюць. Калектыў тут падабраўся дружны. Ёсць складанасці, пытанні — але ж гэта нармальна на вытворчасці. Дырэктар Віктар Адамавіч Атливану, які калісьці закончыў сельгас-академію ў Горках па спецыяльнасці механізацыя гідромеліяратыўных работ, працаваў у меліярацыі, быў чыноўнікам, у тым ліку старшынёй раённага савета дэпутатаў, гаворыць, што толькі тады, калі заняўся канкрэтнай справай, адчуў сябе па-сапраўднаму шчаслівым чалавекам: — Якое шчасце, калі працянаешся рэалізацыя і думаеш: я добра, што закончылі выхадны і трэба іці на працу! Я зараз атрымліваю асалоду ад сваёй работы. Кіраўніцтва нашага прадпрыемства раз на тыдзень збіраецца і мы з калегамі абмяркоўваем усе праблемы, якія назапаліліся. Я лічу, што калегіяльная думка абавязкова павінна быць. Я свае думкі таксама выказваю, абмяркоўваю, імкнуса пераканаць, каб мае ідэі сталі і іх ідэямі.

На тэрыторыі механізаванай калоны квітнее малады сад. Тут узорны парадак. Пра гэта кажы начальнік мехкалоны Уладзімір МАКУХ.

ПАРСЮЧКІ І НЕ ТОЛЬКІ

Зразумела, ААТ «Жытквічхімсэрвіс» займаецца і традыцыйнымі для такіх прадпрыемстваў відамі работ: аграхімічным абслугоўваннем мясцовых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта і перапрацоўка мінеральных угнаенняў, унясенне арганічных, хімірапоўка сельгаскультуры. Аднак на прадпрыемстве лічыць неабходным развіваць шматветарную вытворчасць, шукаць розныя спосабы жыцця і атрымліваць добры заробак, падкрэслівае дырэктар: — У нас ёсць свая невялікая сельгасгаспадарка. Свінакомплекс на 1000 свінней, 500 га зямлі, якую мы апрацоўваем. Хоць бальнасць яе самая нізкая ў раёне (14), але ж ураджай мы летась атрымалі нядарна — за кошт грамаднага вядавання аграэхнічных работ. Што тычыцца мясной вытворчасці — у нашай гаспадарцы рэнтабельнасць вышэй за 50%. Відаць, мы правільна зарыентаваліся і свочасова знайшлі сваю нішу. Сёння акцэнт робім на продаж маленячых парасят для насельніцтва.

1.

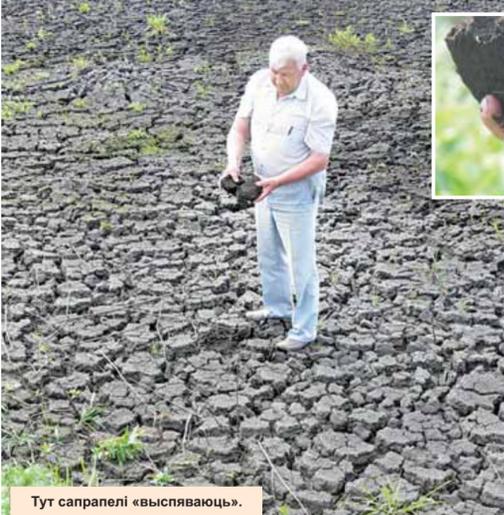
Саме вялікае возера ў Гомельскай вобласці, Чырвонае (яго называюць яшчэ Князь-возера), знаходзіцца ў басейне Прыпяці ў Жытквіцкім раёне. Запасы сапрапелю тут складаюць амаль 70 млн м³. Гэта ледзь не 80% ад усіх запасаў каштоўнага прыроднага прадукту ў вобласці. Дарэчы, распрацоўкай гэтага радовішча займаюцца спецыялісты ААТ «Жытквічхімсэрвіс». Сапрапелі — гэта шматякавая донная адклады прэс-наводных вадаёмаў, якія сфармаваліся з адмерлай воднай расліннасці, рэшткаў жывых арганізмаў, планктону, глебавага перагною, які змяшчае вялікую колькасць арганічных рэчываў. Іх паспяхова прымяняюць у медыцыне, у сельскай гаспадарцы, у земляробстве, пры нафтаздабычы. Віктар Адамавіч Атливану, дырэктар ААТ «Жытквічхімсэрвіс», гаворыць, што іх прадпрыемства апошнім часам многа і паспяхова працуе з нафтавікамі:

— Сапрапелі нафтавікі выкарыстоўваюць для вытворчасці свідравальных раствараў. Гэта значна танней, чым купляць іх з-за мяжы. Высокая якасць і экалагічная бяспека — самае галоўнае пры бурнай свідравін. Сёння мы працуем у цесным кантакце з вытворчым аб'яднаннем «Беларуснафта» — пастаўляем ім каля 3-4 тысяч тон сапрапелю за год. Таксама іх бяруць на заводзе «Прамбурвод». З гэтымі партнёрамі мы працуем каля 10 гадоў, яны плаціць нам стабільна. Летась мы паставілі нашым сельгаспрадпрыемствам каля 15 тысяч тон сапрапелю для паляпшэння ўрадлівасці глебы. Але ж, калі ўлічыць, што ў нас на Беларусі штогод на паўбала памяншаецца ўрадлівасць глебы, унясенне сапрапелю магло б у значнай ступені вырашыць гэтую праблему. Праўда, самі мы тут не справімся — для гэтага патрэбна адпаведная дзяржаўная праграма.

КАБ РАЗВІВАЦЦА, ТРЭБА БУДАВАЦЬ

КАШТОЎНАСЦІ НА ДНЕ ВОЗЕРА

Тут сапрапелі «высыпаюць».

А пакуль старэнькі 40-гадовы земснарад выпампоўвае, як можа, каштоўны прадукт са дна возера Чырвонае. Здабываюць тут за год да 30 тысяч тон сапрапелю. Цікава, што гэты глей складае ад 3 да 6 метраў у возеры, якое мае глыбіню толькі 1 метр, а то і менш. Цяпер берагі возера зарастаюць чаротам, а дно ўсё больш — каштоўным сапрапелем. Вучоная лічба, што, калі прыпыніць здабычу сапрапелю са дна, возера Чырвонае ўрэшце стане балотам і жамчужна Палесся можа ўвогуле загінуць: — Тымі тэмпамі, што зараз, мы яшчэ 200 гадоў будзем сапрапель выбіраць, — працягвае кіраўнік гаспадаркі. — Але ж хутчэй мы не зможам, пакуль не будзе дзяржаўнай падтрымкі ў вырашэнні гэтай праблемы. Да таго, наш земснарад састарэў маральна і фізічна. Ён спажывае шмат электраэнергіі, таму сабекошт сапрапелю атрымліваецца высокі. Сёння ёсць новыя тэхналогіі, але ж самі мы не пацягнем перабудаваць яго: — Гэты глей — патрабавецца не менш за 400 тысяч еўра. Дарэчы, з сапрапеллямі сёння мы працуем не толькі для Жытквіцкага раёна. Калі б дзяржаўная праграма была, мы б маглі пастаўляць гэты каштоўны прадукт і ў Аццябрскі, і ў Любанскі, і ў іншыя раёны Беларусі. Апошняя партыя спрабавалі пастаўляць у Германію, Чэхію, Арабскія Эміраты. Зараз нашымі сапрапеллямі зацікавіліся нафтавікі з Расіі.

Сёння на пачэсным п'едэстале трактар, які ў 70-я гады мінулага стагоддзя працаваў на загацоўцы сапрапелю.

Са дна возера Чырвонае здабываюць найкаштоўнейшы прадукт — сапрапелі. Начальнік участка па нарыхтоўцы сапрапелю Сяргей КУПРАЦЭВІЧ.

ЯК АДПАЧЫЦЬ НА ЧЫРВОНЫМ?

Яшчэ адзін нетрадыцыйны для арганізацыі напрамак дзейнасці тут вызначылі за апошні час: экалагічны турызм. І вось ужо на возеры Чырвоным будзеца база для аматараў рыбалкі. Зараз ёсць дамкі, разлічаны на два пакоі (6 чалавек). Пры гэтым дамкі камфартальныя — з кандыцыянерамі, халадзільнікамі і ўсім, што трэба для адпачынку. На беразе тым часам актыўна будзеца дом на 8 нумароў для гасцей, з лазняй. Унікальнае Князь-возера мае яшчэ і вялікія рыбныя запасы. Да гэтага часу аматарам лавіць рыбу можна тут бясплатна. Каб яшчэ і камфортна было — ствараецца адпаведная інфраструктура. Бо асноўная скаргі былі звычайна: пад'ехаць складана, прыпаркаваць машыну няма дзе, да берага не падыхіць — чарот перашкаджае. — Каб людзей прыцягнуць, зацікавіць, мы і будзем невялікую базу. Думаю, што 1 чэрвеня першыя наведнікі ўжо прыедуць на адпачынак, — дзеліцца перспектывама Віктар Атливану. — Гэты напрамак — экалагічны турызм — мне здаецца вельмі актуальным. Дарэчы, я і сам рыбаць люблю. Планую, што ў будучыні там можна будзе прымаць не толькі рыбаляваў, але і паляўнічых. Калі інфраструктура будзе, людзі прыедуць.

Такім чынам сапрапелі выпампоўваюцца з возера Чырвонае ў чэкі.

Аператары на прыгатаванні аргана-мінеральных сумесяў Сяргей РЫБАЛКА і Дзмітрый ГУЛЮТА.

ТАКІЯ ЁНІВЕРСАЛЬНЫЯ САПРАПЕЛІ

ААТ «Жытквічхімсэрвіс» цесна супрацоўнічае з вучонымі інстытута прыродакарыстання Нацыянальнай акадэміі навук, у тым ліку з прафесарам Мікалаем Бамбалавым, які займаецца праблемамі рэсурсаў сапрапелю Беларусі. Дарэчы, выкарыстанне сапрапелю асабліва эфектыўнае на кіслых і лёгкіх пясчаных і супясчаных глебах, а таксама для павелічэння колькасці перагною ў глебах, для падрэжкі кампостаў. Ужыванне сапрапелю ў якасці ўгнаення паляпшае механічную структуру глеб, здольнасць утрымліваць вільгаць, дае павелічэнне ў глебе перагною. Сапрапелевае ўгнаенне прыводзіць да самаачышчэння ад хваробатворных раслін, грыбкоў і шкодных мікраарганізмаў. Навукоўцы сцвярджаюць, што сапрапелевае ўгнаенне — унікальны прадукт, адзінае арга-

Начальнік аддзела паставак мінеральных угнаенняў Мікалаі ВЯРЭНЧ.

нічнае ўгнаенне, якое ўжываецца для карэнава паляпшэння глебы. У жывёлагадоўлі сапрапелі, багатыя солямі кальцыю, жалеза, фосфару дадаюць у рацыён сельскагаспадарчым жывёлам у якасці мінеральнай падкормкі. У медыцыне яго выкарыстоўваюць у фізіятэрапеўтычнай практыцы для гразельчэння. Дарэчы, свае сапрапелі работнікі «Жытквічхімсэрвіс» запампоўваюць у так званыя чэкі — дзялянкі па 2 га. Год глей адстойваецца, і толькі потым ідзе на перапрацоўку. Сёння жытквіцкія сапрапелі выкарыстоўваюць яшчэ як аснову грунту для раслін. На прадпрыемстве яго выпускаюць 8 відаў: для кветак, таматаў, гуркоў і гэтак далей — на любы густ садоўніка-агародніка.

ЧЭКІ — дзялянкі па 2 га. Год глей адстойваецца, і толькі потым ідзе на перапрацоўку.

ПА ГУСІ ДА СВЯТА

— Я стаўлю перад кіраўнікамі ААТ «Жытквічхімсэрвіс» дзве задачы, — гаворыць дырэктар, — паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы прадпрыемства і павышэнне заробатнай платы. Калі два гады таму я прышоў сюды, амартызацыйны знос транспартных сродкаў дасягаў 70-80%. З гэтай задачай мы больш-менш справіліся, тэхніку мяняем паступова, а вось што тычыцца заробка, тут яшчэ трэба працаваць. Пакуль ён толькі 1,8 млн. Аднак мы забяспечваем сваіх супрацоўнікаў пэўным сацыяльным пакетам: адлускаем ім мяса па сабекошце — гэта 20 тысяч за кг — па 3 кг за месяц, выдаем бульбу і іншую сельгаспрадукцыю. Да наступнага Раства дамоўліся кожнаму супрацоўніку па гусі выдаць. Вельмі многа грошай укладаем у рэканструкцыю. Каб развівацца, трэба будаваць, і ў такім выпадку аддача будзе. Калі мы сёння не укладзем грошы, заўтра прыпынімся ў развіцці.

4.

2.

Да нас чэргі выстройваюцца — людзі па жывёлу прыязджаюць не толькі з Жытквіцкага раёна, але і з Лельчыцкага, Петрыкаўскага, яшчэ і са Столінскага Брэсцкай вобласці. У пятніцу тут сотні машын — раскупляюць парсючок вельмі добра. Цяпер на свінакомплекс будзем 2 новыя фермы. Да таго ж летась пачалі разводзіць авечак. Першых купілі па ўсім раёне, а цяпер у атары каля 100 гадоў. Праз год 400-500 будзе. Паспрабавалі мы і гусей разводзіць. Для экзотыкі ў нашай гаспадарцы ўтрымліваюцца яшчэ і в'етнамскія свіні. Каб яшчэ павялічыць рэнтабельнасць прадпрыемства, мы адкрылі ў Жытквічах два гандлёвыя пункты: харчовую краму і «Урадлівасць» — там насенне прадаецца і сродкі аховы раслін. Цяпер воль будзем у цэнтры горада двухпавярховы будынак пад новую краму. Плануем, што ў наступным годзе ў нас будзе 400 кв. метраў гандлёвых плошчаў. Будзем займацца і продажам прадукцыі сваёй вытворчасці, для чаго зробім невялікі каубасны цэх. Дарэчы, раней мы здавалі мяса толькі на перапрацоўку і, адпаведна, цана за яго была нізкай. Праз сваю краму гандляваць куды больш выгадна для прадпрыемства.

1, 2, 3, 4. Камфортна жывецца ў гаспадарцы свінням в'етнамскай пароды, бялюткім парсючкам, авечкам, ды гусям.

3.

ЖУРАВІНЫ НА ЧЭКАХ

Адпрацаваныя чэкі зараз вырашана засадзіць журавінамі і бужамі. Пакуль закуплена толькі пробная партыя пасадкавага матэрыялу, але ж спецыялісты лічыць, што ўмовы тут яўраза спрыяльныя для развіцця гэтай, пакуль незвычайнай галіны. — Мы імкнемся максімальна выкарыстоўваць тую зямлю, якая ёсць у нашым карыстанні, — гаворыць Віктар Атливану. — Пад журавіны і бужы распрацоўваем пакуль невялікія аб'ёмы зямлі, але ж з часоў пачынаць трэба. Палова чэкаў, дзе раней былі сапрапелі, цяпер не запатрабавана, таму што аб'ёмы здабычы з кожным годам зніжаюцца. Каб плошчы гэтыя не пуставалі, будзем разводзіць ягады. Дарэчы, мы і кукурузу спрабем там вырошчваць, і вось журавіны садзім у самых нізках.

Матэрыялы падрэштвалі Ірына АСТАШКЕВІЧ, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Марыі ЖЫЛІНСКАЙ. УНП 490493318

Люстэрка

Лініі жыцця

...«Ён сам то яшчэ нічога — мужык, а вось жонка яго — курцыца... Курцыца... Ну далібо!»
Гэту фразу Глеб злавіў краем вуха, можна сказаць, выпадкова, выходзячы з бухгалтэрыі. Гаварылі так, ну вядома ж, не пра яго, не пра іх (бо, як ні круці, пры ім жа!) — пра нейкую іншую пару, іншую жанчыну — чужую жонку! Але ён тут жа ўявіў... сваю: у тапках, у шэраным спартыўным касцюме, з дзэжурнай анучкай у руцэ і такім жа заўсёдным: «Сыноч, ты паеў? Дачушка, ты шапачку адзеала? Мілы, у цябе ўсё добра, табе нічога не баліць?»

Ад пытанняў такога кшталту Глеб даўно і ціха шалеў. Меў падставы. Іх «сыноч» ужо з год як галіўся, іх дачка зарабляла болей, чым маці, а яму, калі што і балела, дык толькі душа: побач з сабою хацелася бацьчы іншую жанчыну, жанчыну, з якой можна выйсці ў людзі, у свет, адправіцца ў падарожжа, пасяджаць у рэстаране, ці хоць проста па-га-ва-рыць... Не пра тое, каму што баліць, не пра тое, каму што купіць, не пра тое, на чым сэканоміць грошы... Пра людскае штось — пра высокае.

Было (некалі раней): ён браў білеты ў тэатр, на розныя канцэрты. Жонка хадзіла, але там у адкрытую клявалася носам. Ён даваў ёй «лішня» грошы — на касметыку, строі. Ён сам вадзіў яе на крамах, каб выбрала моднае адзенне (яна — яшчэ па дарозе — умудралася давесці яму, што ёй самой нічога не трэба, а вось дзеямі — вельмі і тэрмінава). Ён прыносіў дамоў цікавыя кніжкі: на працы народ зачытваўся то адным, то другім раманам альбо пісьменнікам... Яго «палавіну» ён чапляў «амаль нішто». Нават найлепшыя фільмы яна садзілася глядзець з нейкім шыцём ці звязаннем. І гэта яшчэ зразумела было б, калі б ён не дапамагалі бацькі (з абодвух бакоў), калі б ён, як іншы мужыкі, зусім мала зарабляў, калі б яны, як у маладосці, не вадзілі канцы з канцамі — на прыватнай кватэры, з малымі. Калі б ён і дзеці не прыбіралі, не гатавалі, не прасавалі. А то ж не! Тады нашошта?.. Тады чаму?

Не разумеў! Але ж неяк мёртывы: нічога такога ёй не казаў, ні ў чым не папракаў, перастаў адбіраць, выдзяць анучкі — жыў і жыў... Пакуль не пачу пра курцыцу.

Зрэшты, стараўся маўчаць і потым.

Але ж пры гэтым усё часцей і часцей думаў, што жанчына, з якой ён жыўе, мусіць, не яго, ён памыліўся — у выбары. І таму, пакуль не позна... Трэба ж нешта рабіць?!

На згоне зімы думкі пра гэта займалі настолькі, што ў панядзелак толькі ўвечары ён успомніў: ды сёння ж свята ў іх, сёння — гадавіна вясяллія!..

Хаць у горад, шукаць, як раней, падарунак ён відавочна спазніўся. Не хаць? Паспаздзявацца, што пра гэта забудзецца і жонка, не выпадала таксама...

Зазірнуў у халадзільнік — прыкніў, што можна паставіць на стол, ускніў на плечы куртку, спусціўся ў гастраном — купіў там «Шампанскае», выбраў торт.

Па дарозе назад збочыў у краму «Кветкі»: хацеў нешта ўзяць — хоць бы вазон. Але перадумаў: жонка ўсё адно не ацэніць, папракне, што выкінуў грошы. Вярнуўся дамоў.

І тут, на парозе, яго «прабіла»: ён зробіць ёй падарунак — добры, і ўсё для гэтага ёсць — рукі, інструмент, лютэрака... Яго ім падарылі адрозна пасля пераезду (у гэтай кватэры яны з паўгода жыўць). Тады ж збіраліся і павесіць, але «не знайшлі кансенсусу»: ён з сынам лічыў, што лютэрака (гэта, яшчэ адно) павінна быць у вітальні, дзеўкі (найболей жонка) — казалі: «На кухні!», каб там, «не адыходзячы ад касы» (гэта значыць, ад пліты), вадзіць марарфет. Месяца знайшлі! Глеб (Авен па гараскопе) «рогам уперся»: маўляў, для гэтага ванны пакой ёсць, адмысловы куток у спальні...

Цяпер жа — сам палез на антрэсоль, дастаў тое лютэрака. Трымаючы яго ў руках, паглядзеў на сябе: мужчына ён і сапраўды ніштаваты, у самым росквіце сіл! Дык хай жа і яна, яго «палавіна», лішні раз паглядзіцца, хай убачыць... Раптам тасць зразумее?

Глеб прыклаў лютэрака да сцяны ў тым месцы, дзе хацела жонка (падумай, дарчы: «Не горшы варяны, кухня вялікая, можна было і тады не ўпарціцца...), намалёваў аловачакм крыжык, выцягнуў электрадрыль, уставіў свярдзёлак...

А далей — справа хвілін. Калі, вядома ж, на добрае пойдзе...

Не пайшоў: толькі ўключыў, толькі ўперся — свярдзёлак парваў шпалеры, «выдаў» шчопці пылу і па-здраніцку сагнуўся. Глеб дастаў другі — трохі таўсцейшы...

Не, яму рэйна не шчасліца, бо сагнуўся і гэты!..

Выйсце (у асобе суседа) глебо ў кватэры насупраць. Праўда, Глеб, ніколі не заходзіў туды, але ж запрашэнне як быццам меў: з месяца таму спусціўся ўніз (паправіць замок у паштовай скрынцы) і сустрэў наваасёлаў. Яны якраз рэчы згрозлі: мужык узяўся насіць на паверх, жонка (а ўжо ж мілая, вабная) — пільнаваць астатняе... Пазнаёміліся яны, пажартвалі (пераважна з ёй... Мужык бы пра справе быў). Ды і не мужык, як высветлілася. «Так... Хлопец, — шматзначна ўсміхнулася маладзёчка. — Раз кватэру зняў — пажывём... А там...»

У ім, такім карацёсенкім, цёплым (Глеб не глухі, не слепы), чуўся намёк, чуўся шанц (ці нават прапанова?). І будзь яму 20 — ён прыняў бы іх, прычынам злёту...

У 40 з добрым «хвастом» — не: вырасіў памарудзіць, паўзірацца здалёк. І раптам акраціў зблёку...

Глеб выцягнуў з шафы чыстую кашулю, нацягнуў новыя шкарпэткі, «гасцявія» тапі, выйшаў у калідор — і яшчэ на подступах да суседскіх дзвярэй злавіў пах толькі што зваранай добрай кавы... Нясмела павесіў. Адчыніла яны, гаспадыня — усмешліва, мякка, маладая — жанчына, якой ён (ну што ўжо ўтойваць!) здалёк любіваўся, здалёк захапляўся і бацьку побач... З сабой...

Пачырванелі, запрабачаўся, спытаў, ці дома гаспадар, сказаў пра апошні зламаны свярдзёлак.

Павярнуў! Не паверыла, але ж атуманіла яго чароўнай усмешкай. Адказала, што «гаспадар — на працы і будзе позна», але ўсё яго інструменты на лоджы. Глеб можа прайсці туды — праз кухню — і ўсё, што трэба, узяць.

— Толькі ў нас не прыбрана там, — прызналася суседка. — У мяне, ведаеце, кніжка. Вы ж Марыну чулі? — Так... Але некалі... Каб мець уяленне.

— Ну... Вы гэта дарамна, бо яе больш познія творы...

О-о, калі б толькі можна было, — Глеб стаў і стаў бы тут, на гэтым парозе, слухаў бы і слухаў у будзённы галас, глядзеў бы і глядзеў у цёмныя разумныя вочы. І сам, вядома ж, нешта казаў бы!.. Есць што... Ён можа! Але — не зараз, не сёння, бо сёння — гадавіна вясяллія, сёння праз паўгадзінку папрыжэцца дадому дзеці, вернецца з працы жонка... Ну не дарыць жа ёй, хай не такой прывабнай і разумнай, не

такой эстэты раскалупаную сцяну ў любімай кухні...

Таму Глеб яшчэ раз папрасіў прабачэння, разусіў і рушыў вон, куды паказаў, але... стаў, бо за словам «не прыбрана» ён (не першы ж год на свеце жыў) чакаў убачыць што заўгодна, толькі не гэта. На кухні, на ўсіх магчымых і немагчымых паверхнях — стала, пліце, падаконнік, ракавіне, кантэйнеры для хлеба, падлозе — стаяў брудны посуд, ваяліся кардонкі ад тартоў, газеты, паперы, політыленавыя пакеты...

На імгненне Глеб паспрабаваў уявіць (і не змог!), яна, вясёлая прыгажуня ў кароткім шаўковым халаціку, варыла тут каву (і нават піла)?, як сюды ж ноч-апоўнач вернецца з працы той хлопец і сядзе штоць есці.

Аднак разважаць яму не выпадала. Глеб прайшоў на лоджыку, убачыў скрынку з інструментамі. Было іх — раз-два і аблічыўся, так што патрэбнае убачыў адразу. Узяў свярдзёлак, сказаў гаспадыні, што заўтра ж прынясе, даўся прэч. З палёгкай адчыніў свае дзверы, з палёгкай значыць — хваціўся за дрыль. Хутка прасвідраваў дзірку, хутка павесіў лютэрака. Узяўся гаспадарнічаць, ставіць на стол — і так, як рабіла жонка: белья абрус, сурвэткі, талеркі, відэльцы-нажы, чаркі-фужэры, хлеб, халадзец і салата (з выхадных засталіся), нарэзка... Потым у хад пайшлі слоічкі з салянкай і грыбамі. Нарэшце дастаў блюда для гатовых галубоў (зараз іх толькі паграць — жонка раіць зрабіла)... Лёгка на паміне...

Лягнулі дзверы. Глеб выйшаў насустрач, забраў паліто, стаў прымяраць падараны гальштук...

Амаль тут жа прыйшлі «эксперты»: сын (з кветкамі для маці) і дачка (з каньём для бацькі). «Віншуме! — казалі разам, — вы ў нас такія малайцы!»

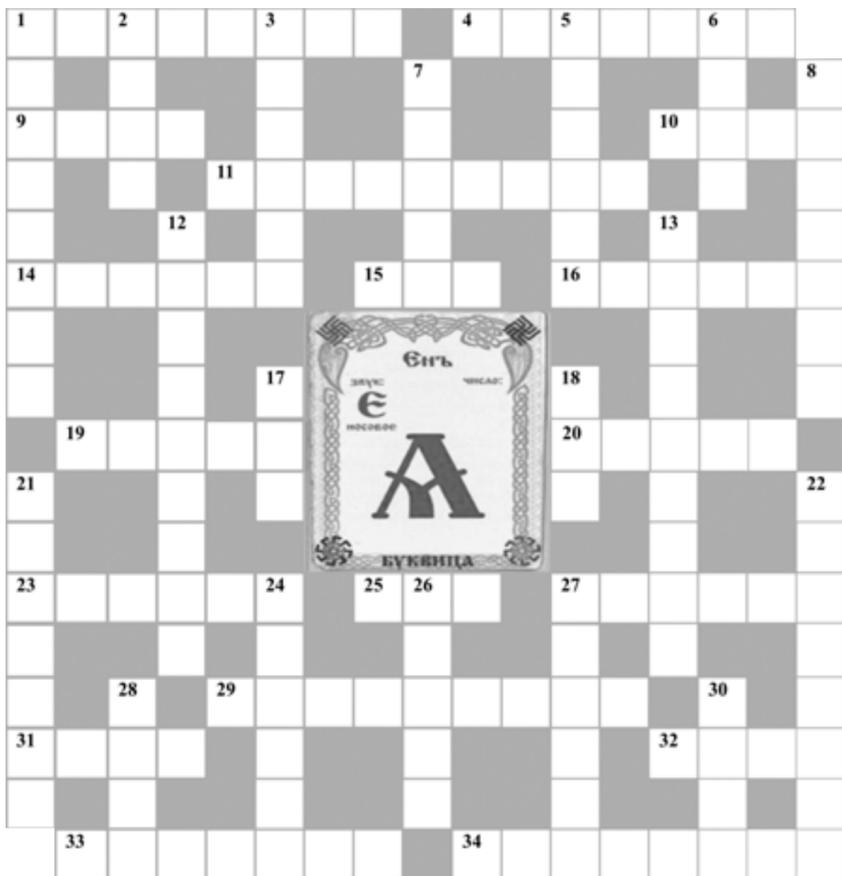
— І вы!.. Але ж мыйце рукі — вчэра на сталае.

Хвілін праз пяць сям'я — вясялая, галодная — была на кухні: усё разам павокхалі ля сцяны з падарункам, паселі на звычайныя месцы, паднілі фужэры. І потым сядзелі — усё разам, як часта, як амаль заўсёды. Адзінае...

На гэты раз і стол, і ўсё застольнікаў Глеб бачыў не толькі побач, наўпрост, а яшчэ і ў лютэраку. Быццам у кадры, у кіно, дзе ўсё было стахроць прыгажэйшым, стахроць даражэйшым, стахроць радзейшым — яму...

На сябе хіба глядзець не хацелася...

Вядзіца ДАУНАР

Сюета Лявон ЦЕПЕШ, г. Дзяржынск

«МАЯ АЗЁРНАЯ КРАІНА» (Прывясчаецца Году кнігі)

Па гарызанталі: 1. Памяшканне перад галоўнай залай. 4. Старадаўні спосаб марскога бою. 9. «Як у нязначны свет...» Ляжыць халоднае яно». 3. Верша М.Багдановіча «Возера». 10. «І лезе сонца прама з горкі!» У партызанскі наш...». 3. Верша «Мая азёрная краіна» М.Машары, якому сёлета споўнілася б 110 гадоў з дня нараджэння. 11. Верш Я.Купалы («Гэй, узвейце сваім крыллем»). 14. Прадмет, выява, якім прыпісвалі магічную здольнасць засцерагаць ад ншчасцяў. 15. Орган размнажэння ў грыбоў. 16. Алкагольны напітак, настоены на палыне. 19. «... чамусьці!» Адмовіўся нават ад рыфмы». 3. Верша М.Танка «Трактат аб паэзіі». 20. «Гарыць...». Калія зямлянік! Аб доме тужаць землякі». 3. Верша П.Глебікі «Родны хлеб». 23. ... або мёд п'е, або кайданы трэ (прык.). 25. Назва многіх акцыянерных устаноў, арганізацый (абр.). 27. «Пах хлеба жытнага. Тож Беларусь —...». 3. Верша С.Дзяргяга «Родная мова». 29. Ян... Прозвішча пісьменніка, выдаўца XVI стагоддзя, старасты лідскага, ваяводы мінскага, аўтара евангелічнага «Катэхзіса». 31. «... у цябе ўлюблена, \Яшчэ не зашлюблена». 3. Беларускай народнай песні «Дубочак зялёненькі». 32. ... Багдановіч. Імя беларускага фалькларыста, этнографа, мовазнаўца, бацькі паэта. Сёлета — 150 гадоў з дня яго нараджэння. 33. Жарсц... Прозвішча расійскага лаўрэата Нобелеўскай прэміі, ураджэнца г. Віцебска, аўтара кнігі «Навука і грамадства»; адзін з раздзелу кнігі называецца «Мая родная Беларусь». 34. «... то і дзела!» Па дзеяхі боўтаў хвава, смела». 3. Пазмы Я.Коласа

«Новая зямля» («Раніца ў нядзельку»).
Па вертыкалі: 1. Перадавая частка грамадства, вояіка. 2. «І пульсе радасць у прасторах \дзеляць свеціцца...». 3. Пазмы П.Труса «Дзясяткі падмурак». 3. «Будаваў... народ!» барбарскім капілом! Меруў волю і свабоду». 3. Пазмы Я.Коласа «Сымон-музыка». 5. Аздаба, упрыгожанне. 6. «Калі рука злучылася з рукой!» У поіску, як дружбы нашай...». 3. Верша П. Панчанкі «Цагляна з дома Паўлава». 7. Перамяшчэнне каго, чаго-небудзь. 8. Кніга, якую ў 1525 годзе апублікаваў беларускі асветнік, першадрукар, пісьменнік Ф.Скарына. 12. Стражніцнагрэчаскі камедыёграф, бацька камедій. 13. Горад на Магілёўшчыне, чыгуначны вузел. 17. Поп... Папулярнае агульнадаступнае мастацтва. 18. Міжнародная ўплывоваа арганізацыя, у склад якой уваходзіць і Беларусь (абр.). 21. Рэдкае ў наш час мужчынскае імя, у перакладзе з грэчаскай мовы «увакрэшаны». 22. Званне члена акадэміі, якое было прывоезна шэрагу выдатных беларускіх пісьменнікаў. 24. Суддзя ў спартыўных спаборніцтвах. 26. «Ты — непераможная, \... народная». 3. Верша П.Пестрака «... Чырвоная». 27. «Ажываюць трава, кусты, і...». 3. Верша Ст. Шумікевіча «Росы». 28. «Дзень добры, любячая, ... мой яснавокі!». 3. Верша «Дзень добры» выдатнага польскага паэта беларускага паходжання А.Міцкевіча, які нарадзіўся на Наваградчыне, і лічыў сябе ліцвінам (беларусцам). 30. Горад на беразе Аравійскага мора, былая сталіца Еменскай рэспублікі.

Па гарызанталі: 1. Аўтар «Мая азёрная краіна». 2. Аўтар «Мая азёрная краіна». 3. Аўтар «Мая азёрная краіна». 4. Аўтар «Мая азёрная краіна». 5. Аўтар «Мая азёрная краіна». 6. Аўтар «Мая азёрная краіна». 7. Аўтар «Мая азёрная краіна». 8. Аўтар «Мая азёрная краіна». 9. Аўтар «Мая азёрная краіна». 10. Аўтар «Мая азёрная краіна». 11. Аўтар «Мая азёрная краіна». 12. Аўтар «Мая азёрная краіна». 13. Аўтар «Мая азёрная краіна». 14. Аўтар «Мая азёрная краіна». 15. Аўтар «Мая азёрная краіна». 16. Аўтар «Мая азёрная краіна». 17. Аўтар «Мая азёрная краіна». 18. Аўтар «Мая азёрная краіна». 19. Аўтар «Мая азёрная краіна». 20. Аўтар «Мая азёрная краіна». 21. Аўтар «Мая азёрная краіна». 22. Аўтар «Мая азёрная краіна». 23. Аўтар «Мая азёрная краіна». 24. Аўтар «Мая азёрная краіна». 25. Аўтар «Мая азёрная краіна». 26. Аўтар «Мая азёрная краіна». 27. Аўтар «Мая азёрная краіна». 28. Аўтар «Мая азёрная краіна». 29. Аўтар «Мая азёрная краіна». 30. Аўтар «Мая азёрная краіна». 31. Аўтар «Мая азёрная краіна». 32. Аўтар «Мая азёрная краіна». 33. Аўтар «Мая азёрная краіна». 34. Аўтар «Мая азёрная краіна».

У НАСТУПНЫХ НУМАРЫХ З мінулага года ў Беларусі выконваецца медыкаментознаы аборт — больш ашчадны і менш траўматычны метад параўнанні з абортам хірургічным, лічыцца найбольш бяспечным для няпоўнагадовых і маладых жанчын, якія не нараджалі. І тым не менш нельга скідаць з рахунку рызыкі, звязаныя з такім метадом перарывання цяжарнасці.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

Малдаўская чорба з крапівой і шчаўем
Спатрэбіцца: курыца — 700 г, крапіва свежая — 1 пуч., шчаўе свежае — 1 пуч., цыбуля рэччатая — 4 шт., морква — 2 шт., рыс — 2 ст. л., пятрушка, кроп, зялёная цыбуля.

З курыцы зварыць булён. У гатовы булён пакласці нарэзаную бульбу. Пакуль варыцца, прамыць рыс і заліць кіпенем на 5 хвілін, зліць ваду, прамыць рыс. Зеляніну перабраць, прамыць, абсушыць, нарэзаць. Рэччатую цыбулю нарэзаць кубікамі, абсмажыць, дадаць надзёртую моркву і смажыць да гатоўнасці. Каб чорба атрымалася з прыемным смакам крапівы, перад тым, як дадаць да булёну, яе трэба абсмажыць на сметанковым масле некалькі хвілін. Бульбачка зварылася, кладзём мяса, ашышчанае ад костак, потым дадаём рыс, пасераваную цыбулю з морквай, даём закіпець і варым, калі трэба, некалькі хвілін да гатоўнасці рысу. Дадаём усю нашу зеляніну разам з крапівай. І выцскаем сок паловы лімона. Наша чорба гатова. Наліваем яе ў міскі, дадаём смятану, вараная яйка.

Бульбяная запяканка-рулет
Спатрэбіцца: бульба — 1,5 кг, лаваш (тонкі) — 1 шт., шампін'ёны ці іншыя грыбы — 400 г, цыбуля рэччатая (сярэдняя памеру) — 2 шт., фарш мясны — 300 г, морква (сярэдняя) — 2 шт., часнок — 3 зуб., зеляніна (кроп, пятрушка, зялёная цыбуля), сыр чэддэр — 100 г, смятана — 2 ст. л., маянэз (2 ст. л. у фарш, астатні — для змазвання лаваша) — 150—200 г, спецыі (сушаны базілік, чорны перац, мускатны арэх), соль.

Грыбы з цыбуляй нарэзаць дробнымі кубікамі і абсмажыць на алеі да залацістага колеру. Перакласці ў глыбокую місачку. Моркву надзёрці на буйной тарцы, часнок — на дробнай. Абсмажыць на сярэдням агні фарш з морквай і часнаком (хвілін 20). Перакласці ў місачку з грыбамі. Дадаць маянэз, спецыі, пасаліць і добра перамяшаць. Бульбу ачысціць, памыць і адварыць у падсоленай вадзе да гатоўнасці. Зліць палову вады і зрабіць пюрэ. Лаваш разразаць уоперак на дзве роўныя часткі. Кожную добра намазаць маянэзам. Бульбяное пюрэ і фарш падаляць на 2 часткі. На палавіні лаваша выкладзіць бульбяное пюрэ і раўнамерна размеркаваць яго відэльцам па лавашы. Далей выкладзі фарш і таксама размеркаваць. Зверху прыцэрушыць дробна насечанай зелянінай, затым дзёртым сырам. Згарнуць лавашы ў рулеты (пачаць скручваць з кароткага боку). Намазаць рулеты смятанай (на кожны рулет па 1 ст. л. смятаны). І запякаць у разгарэтай да 180 градусаў духоўцы да залацістага колеру (хвілін 30-40). Гатовы рулеты-запяканкі трохі астудзіць і нарэзаць на парцыённыя кавалачкі па 1,5-2 см.

-2846-

САКРЭТЫ ДОЎГАГА ЖЫЦЦЯ

Пральная машына
Пральная машына-аўтамат — незамэнны памочнік у хатняй гаспадарцы. Каб гэты «прачка» служыла вам верай і прайдуў доўгія гады, трэба задавальняць некаторыя яе капрызы.

ПЕРАД МЫЦЦЁМ
 Каб уберачы машыну ад паломкі, а помпу для адпампоўвання вады — ад забіваання, перад пачаткам мыцця выдаліце з бялізны ўсе пабочныя прадметы (напрыклад, шпілкі, сашчэпкі і г. д.). Вялікі і маленькія рэчы кладвайдце ў машыну ўперамежку, каб памешчыць дысбаланс нагарузі падчас працы машыны.

Мыйны сродак кладзіце згодна з інструкцыяй. Калі бялізны менш за норму, то арыенціуйцеся на вагу бялізны. Занадта вялікая колькасць парашку шкодзіць як адзенню, так і машыне. Пры адкісанні на занадта высокі абаротах машына хутчэй зношваецца. Па меркаванні адмыслоўцаў, для звычайнага адкісання большасць рэчаў цалкам досыць 700-800 абаротаў у хвіліну.

ПАСЯЯ МЫЦЦЯ
 Калі ў вас машына з фронтальнай загрузкай, адхіліце складку ўшчыльняльнай гумкі і вытрыцьце яе па ўсёй акружнасці чыстай сухой анучай. Пятрыцьце ачытай сценкі барабана, а таксама ёмістасць для пральных парашкоў і дадаткаў. Пральны парашок, насыпаны ў сухую кювету, пры наступным мыцці змываецца цалкам, а ў мокрай можа зліпнуцца і не патрапіць у барабан. Загрузачны люк на некаторы час пакіньце адчыненым, каб машына магла прасохнуць. Корпус і панэль кіравання машыны можна чысціць толькі мыльным растворам ці сродкамі без утрымання раствараальнікаў. Ніколі не ўжывайце для гэтага абразіўныя парашкі. Калі на барабана з'явіліся плямы ржы-з-за пакінуты ў машыне металічныя прадметы, выдаліце іх пры дапамозе сродкаў без утрымання хлору.

ПАРАДЫ БЫВАЛЫХ

- Пасля працы ў гародзе без пальчатак рукі прыгожымі не заставе. Паспрабуйце дадаць у мыльную ваду трохі цукру, і рукі будуць белымі.
- Каб мужі не ляцелі ў пакой, пры мыцці вокнаў дадайце ў ваду некалькі кропель шкіпнінару. Вашы вокны мужі будуць аблятаць бокам.
- Калі напусцілі камароў у хату, што спаць немагчыма, дапаможа камфара. Яе можна купіць у аптэцы. Як толькі крывялівыя наляцелі, на сухую пательню насыпце камфару і пастаўце на пліту. Усё! Ніводнага не застанеца!

-2847-

Запрашалнік

У МІНСКУ СЫГРАЮЦЬ НА ВОГНЕННЫМ АРГАНЕ

Пачуць і убачыць гэты дзівоны інструмент ахвотныя змогуць на Міжнародным фестывалі агню, што пройдзе на сталічным стадыёне «Трактар» 19 і 20 мая. Піратэхнічны арган, сабраны з шэрагу шклянёных і металічных трубак, разам з гукмі выдзімае язькі палымя — тым вышэйшыя, чым даўжэйшыя трубы.

«Вогненны арган» не было на аналагічных фестывалях у Расіі і

ва Украіне, — адзначае арганізатар фестывалю Дзмітрый Каваленка. — Такія інструменты ўвогуле існуюць у адзінкавых асобніках, а наш — адзін з самых магутных у свеце».

Зрэшты, і акрамя аргану будзе на што паглядзець: у Мінск з'едуча лепшыя прадстаўнікі вогненнага мастацтва з Беларусі, Украіны, Расіі, Літвы і Венгрыі.

Уласна феаэр-шоу чакае глядачоў

Усходні гараскон на наступны тыдзень

АВЕН. Тыдзень поўны разнастайных падзей, клопатаў і мітусні, у якіх вам нялёгка будзе разабрацца. Не забывайце працягваць руку дапамогі блізкім і сябрам. Тыдзень спрыяе кантактам, супрацоўніцтву, цікавым паездкам. Сямейныя праблемы пачнуць неўзамаметку вырашацца і нават знікнуць.

ЦЯЛЕЦ. Зносіны і сумесныя праекты з дзелавымі партнёрамі могуць заняць вялікую частку вашага і працоўнага, і асабістага часу. Не трэба занадта падрабязна распавядаць пра сябе: гэтымі звесткамі могуць скарыстацца нядобрыя чылічкі. У сярэдзіне тыдня не варта крытыкаваць калег па працы, а тым больш начальства, інакш вы рызыкуеце патрапіць у вельмі непрыемную канфліктную сітуацыю, наступствы якой давядзецца расхлебваць не адзін дзень.

БЛІЗНЯТЫ. Тыдзень будзе працякаць без асаблівага дзелавым партнёрамі, і, як следства, канфлікт непазбегчы. Не варта яго развіваць. Нашошта лішні рэз даказваць людзям, што яны перад вамі вінаваты? У сярэдзіне тыдня вам удацца сур'эзна дапамагчы сваякам. Выкрываючы недахопы іншых людзей, памятайце і пра ўласную недаканнасць, каб не быць у ёй абвінавачаным. Таксама не варта забываць і пра тое, што крытыка павінна быць канструктыўнай.

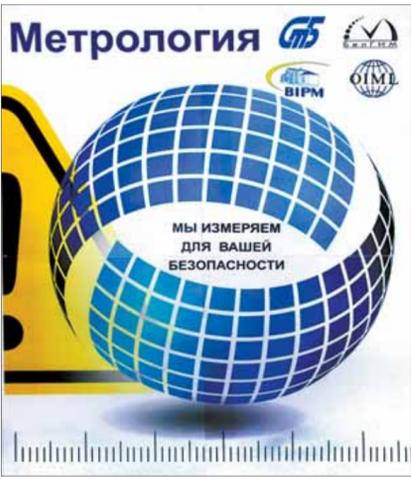
РАК. На пачатку тыдня магчыма парушэнне абавязкаў дзелавым партнёрамі, і, як следства, канфлікт непазбегчы. Не варта яго развіваць. Нашошта лішні рэз даказваць людзям, што яны перад вамі вінаваты? У сярэдзіне тыдня вам удацца сур'эзна дапамагчы сваякам. Выкрываючы недахопы іншых людзей, памятайце і пра ўласную недаканнасць, каб не быць у ёй абвінавачаным. Таксама не варта забываць і пра тое, што крытыка павінна быць канструктыўнай.

ЛЕУ. Спакой вам толькі сніцца. Паспрабуйце заняць чакальную пазіцыю, назапасіць сілы і ўзброіцца ведамі і мудрасцю. Тады наступны раптоўны рывок наперад прывядзе да перамогі над акалічнасцямі. Трымайце ў парадку і пад рукою важныя дакументы і не цягніце за праблемы, якія чкаюць вырашэння ў самы найбліжэйшы час.

ДЗЕВА. Тыдзень можа апынуцца спрыяльным перыядам для перагляду сістэмы жыццёвых каштоўнасцяў, а таксама для практычнага ўвасаблення тэорыі. Імкніцеся ацэньваць справы з пункту гледжання далейшай перспектывы. Падзеі тыдня адгукнуцца праз значную колькасць часу.

ШАЛІ. У першай палове тыдня праца здольная паглынуць вас без астатку, а начальства проста вырашыць, што, акрамя працы, у вас не можа быць ніякіх іншых

спраў, і нагарузіць яшчэ больш. Зрабіце выгляд, што вы цалкам згодны з прапанаванымі акалічнасцямі — вы ж самі ад гэтага застаняецеся ў выйгрышы. Але калі ў другой палове тыдня вы плануеце с

ВЫМЯРЭННІ ДЗЕЛЯ НАШАЙ БЯСПЕКІ

20 МАЯ метралогі ўсяго свету адзначаюць сваё прафесійнае свята. Разам з ім адзначаюць яго і метралогі Беларусі. Сёлета тэма гэтага свята наступная: «Метрологія для бяспекі», што падкрэслівае важнасць атрымання дакладных вынікаў вымярэнняў (а якраз метралогія і забяспечвае гэтую дакладнасць) менавіта для нашай бяспекі.

У нашым сённяшнім матэрыяле каротка абзначаны асобныя кірункі дзейнасці Беларускага дзяржаўнага інстытута метралогіі, які і працуюць на нашу бяспеку. А напачатку крыху прадставім БелДІМ. Асноўныя кірункі яго дзейнасці — распрацоўка, даследаванні, захоўванне і злічэнні нацыянальных эталонаў (зверка з эталонамі іншых краін), дакладнае вымярэнняў, распрацоўка і даследаванні новых метадаў і сродкаў вымярэнняў; сертыфікацыя

прадукцыі, паслуг і сістэм забяспячэння якасці; выпрабаванні харчовай і сельскагаспадарчай прадукцыі і некаторыя іншыя кірункі. Якасць работ і паслуг інстытута забяспечваецца ў адпаведнасці з сістэмай менеджменту якасці, якая дзейнічае з 2003 года.

Беларускі дзяржаўны інстытут метралогіі актыўна ўдзельнічае ў рабоце такіх міжнародных арганізацый, як Генеральная канферэнцыя мер і вагаў, Міжнародная арганізацыя заканадаўчай метралогіі, KOOMET (рэгіянальная міжнародная метралагічная арганізацыя) і іншых.

Узначальвае Інстытут метралогіі доктар тэхнічных навук Мікалай Жагора.

Такім чынам, пра нашу бяспеку, пра якую непакоіцца метралогія, ці, дакладней — у тым ліку і метралогія.

Лепшы знаўца адпаведнасці вады існуючым стандартам, вядучы інжынер Жанна МАТУСЕВІЧ.

торы, члены якой аказваюць метралагічную падтрымку адзін аднаму). Усе гэтыя даследаванні зводзяцца да выяўлення сярэдняга паказчыка — у выніку і з'яўляюцца стандартныя ўзоры па іх пэўнай радыяактыўнасці. Гэтыя ўзоры, з ужо выведзенымі і атэставанымі значэннямі радыяактыўнасці, і сплужаць потым для лабараторыі рэспублікі ў якасці эталонаў, з дапамогай якіх праходзяць паверку, калібравку на дакладнасць адпаведнасці рабочых прыбораў, вызначаюцца ўзровень той жа радыяактыўнасці прадукцыі непасрэдна на месцах.

Як зазначана ўжо, у адзеле таксама праводзяць выпрабаванні прадукцыі на прысутнасць адуэнтнасці ў ёй пэўных радыёнуклідных. Шэраг гэтай

Першым падраздзяленнем інстытута, з дзейнасцю якога нас пазнаёмілі, быў сектар акустычных вымярэнняў. Пры гэтым вядучы інжынер сектара Анатоль Валодчанка адразу ж увёў нас у тэму, нагадаўшы, якім вельмі шкодным фактарам для здароўя чалавека з'яўляецца шум. Нам жа толькі заставалася дадаць: фактар, сапраўды, вельмі шкодны, ды толькі не ўсе разумеюць гэта: празмерны шум літаральна суправаджае нас па нашым цперашнім жыццё: дошчыбы, узмоцненыя сучаснымі акустычнымі сродкамі, грамадскія кватэры, з аўтамабільнага шуму «прасунутых» аўтамабільных хлопчыкаў. А нямаю кама халае гэтых дэцыбелаў яшчэ і на працоўным месцы... І ў выніку многія з нас атрымліваюць такое захворванне (прычым, як падкрэсліваў Анатоль Валодчанка, — даволі распаўсюджанае цяпер), як тугавухасць, захворванні нервовай сістэмы. Адным словам, шум стаў сучасным бядствам цывілізацыі...

Беларуская метралогія заваявала прызнанне і высокі аўтарытэт у колах сусветнага метралагічнага грамадства.

Для даведкі: радон дзёна звычайна мае прыроднае паходжанне, ён у шмат разоў цяжэй за паветра і асядае ў падвальных памяшканнях.

Які ўнёсак у барацьбу з ім робяць супрацоўнікі зазначанага сектара?

Тут захоўваецца і аслугоўваецца эталон адзінкі гукавага ціску ў паветраным асяроддзі, адпаведна — гэтая адзінка перадаецца ад яго рабочым сродкам акустычных вымярэнняў. У адзеле для забяспячэння яго адпаведнай дзейнасці ёсць комплекс сучаснага абсталявання; саму ж адзінку гукавага ціску аддзел атрымлівае з Расіі, пры штгодовых злічэннях; эталон прызнаны на міжнародным узроўні, яго каліброўка-вымярэнняў магчыма ўнесены ў базу даных Парыжскага бюро мер і вагаў.

У адзеле ёсць каліброўку, паверку і выпрабаванні сродкаў вымярэнняў рэнтгенаўскага выпраменьвання. Гэтую эталонную камеру возім на калібравку ў Інстытут метралогіі ў Санкт-Пецярбург, у якім знаходзіцца першае эталоннае, з дапамогай нашага эталона. На дапаможнага мы перадаем сродкам вымярэнняў, якія каліброўка, выпрабавваюцца ў нас, адзінку кермы і магнунасці кермы ў паветры (спецыяльны тэрмін адзінкі вымярэння, якая фіксуе адносны энергіі, сабранай у пэўнай замкнутай прасторы, да аб'ёму гэтай прасторы)...

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

Тут захоўваецца і аслугоўваецца эталон адзінкі гукавага ціску ў паветраным асяроддзі, адпаведна — гэтая адзінка перадаецца ад яго рабочым сродкам акустычных вымярэнняў. У адзеле для забяспячэння яго адпаведнай дзейнасці ёсць комплекс сучаснага абсталявання; саму ж адзінку гукавага ціску аддзел атрымлівае з Расіі, пры штгодовых злічэннях; эталон прызнаны на міжнародным узроўні, яго каліброўка-вымярэнняў магчыма ўнесены ў базу даных Парыжскага бюро мер і вагаў.

У сектар акустычных вымярэнняў здаюць на метралагічную паверку, або праверку на дакладнасць, прыборы, з дапамогай якіх і робіцца тая ж акустычная вымярэнні. Паслугамі сектара ў асноўным карыстаюцца санітарна-эпідэміялагічныя службы, медыкі.

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

У сектары займаюцца таксама метралагічным забяспячэннем (або той жа паверкай) вымярэнных сродкаў неразбульвальнага кантролю — дэфектаскопія і іншых прыбораў. Варта дадаць: узначальвае сектар Вялянціна Падзеева (на час наведвання інстытута яна была ў відпуску), якая з'яўляецца міжнародным экспертам, займаецца кантролем міжнародных дамоўленасцяў.

Сёння ў дзейнасці чалавека практычна не засталася такіх галін, у якіх не выкарыстоўваліся б крыніцы іанізуючых выпраменьванняў. Важнае значэнне пры гэтым маюць колькасныя характарыстыкі гэтага выпраменьвання, тая велічыня яго, якая з'яўляецца дапушчальнай па ўздзеянні на арганізм чалавека і навакольнае асяроддзе, метады і сродкі адпаведнага вымярэнняў. І, адпаведна,

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

лімайстар». Напрыклад, «Атамтэх» мае ў сваёй наменклатуры дзіметры рознага прызначэння, радыёметры, спектрометры, спектра дэталы ахаліць паверкай якасці, спектрометры выпраменьвання чалавека, дазіметрычныя ўстаноўкі гама-выпраменьвання і іншыя вельмі актуальныя сёння апаратуры для радыяцыйных вымярэнняў, прычым прадукцыя «Атамтэх» экспартуецца аж у 70 краін свету. Адпаведна, усё гэта сведчыць пра немаля магчымасці і кампетэнтнасці і вытворча-даследчага аддзела іанізуючых выпраменьванняў Інстытута метралогіі. У прыватнасці, ужо названы вышэй эталон кермы (магнунасці кермы) забяспечвае патрабаванні міжнародных стандартаў, якія прад'яўляюцца да сродкаў вымярэнняў, што выпускаюцца ў рэспубліцы, што вельмі важна пры экспорце. Гэта, дарчы, добра разумела і па ўжо названым супрацоўніцтва з аддзелам «Атамтэх» і «Полімайстар».

І на заканчэнне варта прывесці наступны факт: той жа эталон кермы (магнунасці кермы) уключаны ў склад дугасных эталонаў МАГАТЭ — гэта значыць эталонаў, якім поўнасцю давяраюць.

У адзеле ёсць каліброўку, паверку і выпрабаванні сродкаў вымярэнняў рэнтгенаўскага выпраменьвання. Гэтую эталонную камеру возім на калібравку ў Інстытут метралогіі ў Санкт-Пецярбург, у якім знаходзіцца першае эталоннае, з дапамогай нашага эталона. На дапаможнага мы перадаем сродкам вымярэнняў, якія каліброўка, выпрабавваюцца ў нас, адзінку кермы і магнунасці кермы ў паветры (спецыяльны тэрмін адзінкі вымярэння, якая фіксуе адносны энергіі, сабранай у пэўнай замкнутай прасторы, да аб'ёму гэтай прасторы)...

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

Карацей кажучы, такім чынам нам быў прадстаўлены Нацыянальны эталон адзінкі кермы і магнунасці кермы ў паветры, які мае важнае значэнне ў першую чаргу для каліброўкі і атэстацыі медыцынскай тэхнікі, а таксама адпаведна сродкаў вымярэнняў у іншых галінах.

Больш падрабязна аб дзейнасці аддзела раскажаў яго кіраўнік Валерый Мілеўскі. Ён кіруе аддзелам

пытанні адпавядае прыцыпам вядучых метралагічных інстытутаў свету... А вось пытанне наконт таго, ці стала паветра больш чыстым у нашых гарадах, варта быць з вострай актуальнасцю пытанна пра забуджванні атмасфернага паветра ад выкідаў аўтамабільнага транспарту на станцыі тэхналяды сталі паступаюць газаналізатары, якія кантралююць выкідаў ад дызельных рухавікоў (да нядаўняга часу кантралі за гэтым быў больш візуальным), і мы гатовы прымаць на паверку і гэтыя прыборы.

Супрацоўнікі аддзела пазнаёмілі нас з яшчэ адным важным кірункам яго дзейнасці, звязаным з агульнай вышэй тэмай Дня метралогіі, — «Метрологія для бяспекі». Тут атэтуюць дарожныя знакі, а таксама нумарныя знакі аўтамабіляў, пры гэтым вызначаюць, наколькі адпавядаюць іх колер і яркасць вызначаным стандартам узору.

Для даведкі: у сёлетнім пасланні ў сувязі з сусветным днём метралогіі дырэктар Міжнароднага бюро мер і вагаў і дырэктар Міжнароднай заканадаўчай метралогіі прыводзіцца такі сумны факт: у свеце кожны год гіне на дарогах каля 1,5 мільёна чалавек. Адпаведна, ААН аб'явіла на 2011—2020 гады Дзесяцігодку дзейнасці па дарожнай бяспецы.

Асноўнай задачай аддзела радыяцыйнай метралогіі, як каротка абзначыў гэтую задачу начальнік аддзела Валерый Макарэвіч, з'яўляецца забяспячэнне адзінства вымярэнняў радыяактыўнасці ў шматлікіх лабараторыях і пастах радыяактыўнага кантролю, які былі заснаваны на тэрыторыі рэспублікі пасля чарнобыльскай аварыі. У прыватнасці, іх налічваецца ў рэспубліцы больш за тысячы. Другая задача — выпрабаванні на радыяцыйную бяспеку прадуктаў харчавання, сельскагаспадарчай прадукцыі, будаўнічых матэрыялаў і некаторай іншай прадукцыі непасрэдна ў лабараторыі аддзела. Пры гэтым, што датычыць будаўнічых матэрыялаў (напрыклад — граніту), які падкрэсліваў Валерый Макарэвіч, у іх ёсць радыяактыўнасць прыроднага паходжання, але і ў такіх выпадках адпаведная прадукцыя з'яўляецца аб'ектам для даследавання на тую ж радыяцыйную бяспеку.

У адзеле рыхтуюць стандартныя ўзоры ўдзельнай радыяактыўнасці так званых матрычнага тыпу, якія ствараюцца на аснове пэўных відаў прадукцыі — напрыклад, на аснове збожжавых, рапусу, лубіну, сухога малака (яны, як правіла, бярыцца з пэўных рэгіёнаў краіны), кераміцы. Гэтыя ўзоры, для дасягнення найбольш максімальнай дакладнасці, дасягаюцца ў аналітычных лабараторыях іншых краін (а БелДІМ уключаны ў спецыяльную міжнародную сетку такіх лаба-

СЁННЯ

Месяц
Маладзік 21 мая.
Месяц у сузор'і Цяльца.

Імяніны
Пр. Дзяніса.
К. Іны, Мікалая, Пятра.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	5.00	21.13	16.13
Віцебск	4.43	21.09	16.26
Магілёў	4.50	21.03	16.13
Гомель	4.54	20.52	15.58
Гродна	5.17	21.27	16.10
Брэст	5.25	21.20	15.55

ЗАЎТРА

Геамагнітныя ўзрушэнні

ВІЦЕБСК 751мм рт.сл. +12...+14°C +21...+23°C	ГРОДНА 752мм рт.сл. +11...+13°C +18...+20°C	МІНСК 745мм рт.сл. +10...+12°C +20...+22°C	МАГІЛЕЎ 750мм рт.сл. +11...+13°C +21...+23°C
БРЭСТ 752мм рт.сл. +11...+13°C +20...+22°C	ГОМЕЛЬ 753мм рт.сл. +13...+15°C +24...+26°C		

Абзначэнні:
 ■ няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў
 ■ невялікія геамагнітныя узрушэнні
 ■ слабая геамагнітная буря

...у суседзях

ВАРШАВА +23...+25°C	КІЕЎ +25...+27°C	РЫГА +17...+18°C
ВІЛЬНЮС +17...+19°C	МАСКВА +26...+27°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ +22...+24°C

УСМІХНЕМСЯ

Жонка з чорным поясам па каратэ — гэта моцная сям'я, выхаваная дзеці, ветлівая сваякроў, любячы і верны муж.

Хлопец паведамляе маці:
 — Сёння да мяне ў гоці прыдуць тры дзючынны. Агдагай, з якой з іх я збіраюся ажаніцца.

Увечары:
 — Мама, як думаеш, з якой?
 — З той, што сядзела пасяродзіне.
 — І як жа ты здагадалася?
 — Яна мяне ўжо цяпер раздражняе.

Працёр пыл з тэлевізара. Як высветлілася, ён у мяне каларывы.

Два грабёжнікі пасля рабавання банка:
 — Ну што, будзем лічыць ці пачкаем, пакуль па тэлевізару скажучы?

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалайвіч**.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: У.ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА, А.КЛЯШЧУК, Л.ПАХАМАНЕНКА, Т.ПАДАЛЯК (намеснік галоўнага рэдактара), С.ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), Н.РАСОЎСКА, С.РАСОЎСКА, Л.РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л.СВІДРЫЦКАЯ, А.СПЛАНЕСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЮШК, Л.ЦІМОШК.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыватны — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: лісьмаў — 287 18 64, падлікі і распаўсюджвання — 287 18 36, 287 18 51, юрыдычнага — 287 19 68, скартарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чыронная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 21 03, уласных карэспандантаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Баранавічах: 47 71 94, Магілёве: 32 74 31; бухгалтэры: 292 22 03.

http://www.vziazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РОКІАМЫ e-mail: rok@vziazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрававаныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэагувана ў Рэспубліканскім унітарным праграмным «Вываленца «Беларускі Лом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выздзіць 250 разоў на год. Тыраж 30.015. Індэкс 63850. Зак. № 2151.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісаны ў 19.30
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 18 мая 2012 года.